

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Impius Infelix

Texier, Claude

Augustae Vindelicorum [u.a.], 1695

Secunda Pars Maledictonum super potentias Animæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45950](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45950)

SECUNDA MALE- DICTIO PECCA- TORIS.

Supra Potentias Animæ.

IMPIUS MALEDICTUS IN SVO INTELLCTU.

*Si audire nolueris vocem Domini Dei tui ... per-
cutiat te Dominus amentia & cecitate. Deut.
28. v. 15. 28.*

IN prima sermonum meorum parte oculis
& auribus exposui impium, maledictionis
schemate vestitum, *Induit maledictionem sicut* psal. 108. 18.
vestimentum, ostendi eum maledictum à Deo
in fortunæ bonis, in honore, in liberis suis, tam in prospe-
ritatibus, quàm in adversitatibus suis. Jam demonstrare
volo, quòd maledictio Dei grassetur ulteriùs in animam
usque, cujus potentias corumpit, ac destruit; *Intravit sicut*
aqua in interiora ejus: Impius nimiru sit maledictus in in- Ibidem
tellectu suo excæcato, in ratione sua Fidei opposita, in vo-
luntate sua perversa, sub tyrannico passionum suarum
jugo, in remorsibus malæ suæ conscientiæ. Initium
sumo

T

sumo à cæcitate intellectûs. Inter præcipuas Dei benedictiones, & evidentiora amoris Divini testimonia, justo cœlitus concessa, meritò accensetur, quòd ipse summus Magister velit, esse illius lumen ad dissipandas ignorantia tenebras contrarias ejus saluti: hanc benedictionem David omnibus justis expetiit, cum dixit. *Illumenet vultum suum super nos, & misereatur nostri.*

Psal. 66. 1.

Diversimodè Deus justos illuminat. 1. per habitum fidei & sapientiam infusam. 2. per dona Spiritus Sancti. 3. per gratiam sanctificantem, quam S. Joannes unctioem appellat; *Unctio ejus docet nos*, eòquòd per modum olei pretiosi nutriat lumen cordium nostrorum. 4. per actualem præsentiam Sancti Spiritus desiderantis in habitare centrum cordis, ut sit magister noster, juxta promissionem à Christo nobis factam in Evangelio: *Paracletus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia.*

1. Joh. 2. 27.

Joan. 14. 26.

Impius è contrario non solùm istà adeò præstanti benedictione manet exclusus, sed minis in super, infligendæ excæcationis, percellitur: *Percutiat te Dominus amentia & cecitate,*

Deut. 28. 28.

Hic peccator à Deo in intellectu excæcatus erit subjectum discursus nostris. Pro illustrandis verò hisce tenebris conferamus nos ad Patrem luminum, imploremus ipsius lumen ac gratiam per interventionem illius Virginis, quæ Solem justitiæ edidit in caliginosum antea mundum. *Ave Maria.*

De cunctis hominibus, in fausto caractere Filiorum Adam insignitis, verificatur illum Africani Doctoris August. pronuntiatum; *Omnis homo cæcus natus est.* Fidei dogma est, in prima nostra nativitate nos infelicitis sortis proto-

parea-

parentum participes fieri, tam quoad cæcitatem, quam quoad originariam eorum labem. Non minus fides nos ad credendum obligat, quòd sub qualitate Filiorum Christi spectati, secundo & spiritualiter regenerati per baptismum, nascamur illuminati: qua propter à S. Paulo & Græcis Patribus baptismus vocatur *Βάπτισμα*, baptizati autem *Βαπτισμένοι*, id est illuminati. Parem sensum de Christianismo habuit S. Petrus, quem cum admirabili lumine comparavit: *De tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum.* 1, Petri, 2, 9.

Eundem loquendi morem observavit Coapostolus ipse Paulus, de Christianis sermonem faciens: *Omnes enim vos filii lucis estis, & Filius diei.* Erit ergo cæcitas inter Christianos ingens malum, siquidem illi in lumine nati, luminis etiam nomen portant. Spectabunt proinde ad maledictos à Deo, ad eos se, quos illa Christi tangit exprobratio: *Hoc est autem iudicium; quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem.* 1, Thef. 5, 5. Joan. 3, 19.

Benequidem scio, quòd omnibus Spiritualiter cæcis illud ex Sophonia applicari possit: *Ambulabunt ut cæci, quia Domino peccaverunt.* Causa cæcitatibus ipsorum est peccatum: peccatum est essentialiter voluntarium, ergo cæcitas pariter eis erit voluntaria. Nihilominus id, cum meliori fundamento asseritur de Christianis, quia isti errare nequeunt, nisi cum terga Christo obvertunt, Soli iustitiæ, qui protestatur expressè: *qui sequitur me, non ambulat in tenebris.* Soph. 1, 17. Jean. 8, 12.

Christiani voluntariè se triplici modo excæcant. **DIVISIO.**
Primò, lumen negligunt, non inquirunt: tales sunt, qui ex privilegiis & gratiis Christianæ Religionis proficere non curant, quique se avertunt, vel oculos claudunt,

quando eis accensa ab Ecclesia fax contra vel ob oculos ponitur. Secundò, destruunt, ac debilitant suos oculos, seu suum intellectum, mediandibus suis deordinatis affectionibus, in talem statum redigunt, ut lumen ipsi sit rædiosum, imò intolerabile. Tertiò, irritant Patrem luminum, à quo cæcitate percutiuntur. Prima cæcitas est omissio malitiosa, secunda est effectus malitiæ positivæ, tertia demum est justa, simulque formidabilis pœna.

Primum lumen, quod nobis illustrandis communicavit Deus, est ratio; sed quia hæc ex natura sua est valde imbecillis, illam roborat, & elevat Deus splendoribus suæ legis, vivis luminibus sui verbi, ut David expertus testatur: *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.*

Idem præstat genuina ejusdem Verbi interpretatio ab Ecclesia facta: *declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat parvulis.*

I.
Punctum. Ecce prima proinde ratio, cur tantus cæcorum voluntariorum numerus inter nos deprehendatur; sunt quippe Christianorum propemodum infiniti, qui volunt ignorare legem Dei, negligunt legere, intelligere, meditari Divinum verbum. Ubi sunt, qui cum Regio psaltes gloriari audent: *Lex tua meditatio mea est? nullus est, qui recogitet corde.* Tempus non suppetit, omnes mendaciis & mundi vanitatibus sunt occupatissimi. *Meditati sunt inania.*

Notetis, velim, cum Theologia, duplicem esse ignorantiam, unam invincibilem, quæ excusat à peccato, cum proveniat potiùs ex debilitate intellectus nostri, quàm ex malitia voluntatis: alteram vincibilem, ideòque culpabilem.

bilem, quæ in tres ulterius subdividitur species, in ignorantiam nim, crassam, in ignorantiam affectatam, ac denique malitiosam. Ignorantiâ crassâ laborant juxta S. Bernardum, qui in inutilibus novitatibus & curiositatibus se occupant, & intereâ rerum necessariarum curam minus curant; aut qui laborem horrent discendi ob vitiosam suam socordiam; vel qui probro sibi ducunt in sui status obligatione instrui. *Multi scienda nesciunt, aut sciendi incuriâ, aut discendi desidiâ, aut verecundiâ inquirendi.*

Hæc ignorantia à Theologis dicitur indirectè voluntaria; in quantum homo se applicare non vult, nec superare difficultatem, quæ occurrit in comparanda scientia salutis, nec à se conatur amoliri affectum nimium, quò rebus vanis & inutilibus est affixus: quod est velle, ignorare obligationes Christiani. Ista ignorantia species secum trahit characterem reprobationis, pro ut aperte ex verbis Dei per Oseam pronuntiatis, & oraculo Pauli Apostoli colligitur: *Tu scientiam repulisti, repellam te. Si quis ignorat, ignorabitur.*

Oseæ. 4. 6.
I. Cor. 14. 38.

En, in quo rerum statu major Christianorum pars versetur, qui vix unquam addiscere student, quod ipsorum saluti adeò est necessarium. Quid prædest iis, hære in Schola Divinæ Sapientiæ, nisi adhæreant ejus lectionibus, & serâ applicatione laborent intelligere illius doctrinam? Fateri, cogimur, etsi non sine rubore nostro, cum S. Gregorio Nysseno, ex omnibus mundanis opificiis nulli minus adhiberi studium, quam arti bene vivendi & moriendi. Nullos propemodùm reperit discipulos supermus Christianæ hujus scientiæ Doctor Deus, quando,

de cælo prospexit super filios hominum ut videat, si est intelligens, &c. ut David observat.

Psal. 13. 3.

Vult Deus, ut in hac urbe locum non habeant ejusmodi Christiani, qui illam mereantur reprehensionem, quâ D. Paulinus olim corripuit quendam festiva indole præditum, politix deditum, ad seculi genium accommodatum, in salutis tamen suæ negotio admodum rudem: *Floribus Poëtarum spiras, fontibus Oratorum inundus*; nec modicum in Philosophicis quæstionibus es eruditus. Tempus invenisti, uno verbo, quod insumeres comparandis cognitionibus humanis, nullum autem suppetiit, quod impenderes Divinæ Sapientix, quæ est Christus Jesus. *Vacat tibi, ut sis Philosophus, & non vacat tibi, ut sis Christianus.* Multi itaque nostrum sunt in ignorantia crassa, quia plures negligunt studere principiis fidei, eorumque sunt valde pauci, qui reflexionem instituunt super dogmata Evangelii.

Sed nondum sufficit operam navare principiis nostræ Religionis ad se perficiendum in scientia Theologica, vel ad majus lumen fidei inde hauriendum. O Deus! præsens sæculum reverà summoperè est illuminatum, plurimum sapit, sed parum de sapientia Christiana. Pro evitanda ista ignorantia crassa, quæ est prima cæcitatæ species, satis non est, ut quis multa addiscere labore, sed oportet intendere scientiæ Sanctorum quæ est scientia practica, cujus exercitium non consistit in Theoria, sed in praxi. *Siquis voluerit voluntatem ejus facere, cognoscat doctrinam, utrum ex Deo sit.*

Joan. 7. 17.

Observate mecum, rogo, quod S. Paulus quærat apud veros Christi discipulos oculos non solum in capite,

pite, hoc est, in intellectu, sed in pectore insuper, seu in voluntate; *Illuminatos oculos cordis vestri.* Sensus est, *Ephes. 1. 18.* veræ illuminationi necessariam esse copulationem luminis cum calore, scientiæ cum amore; alioquin nobis lumen quidem veritatis non deerit, at nos deerimus luminis.

Vulgatum in Moralibus habet axioma: *Omnis peccans est ignorans*; quod non sic intelligendum, ac si ratio peccatoris semper sit errore infecta; sed, quod voluntariè sit cæcus, quando Deum offendit, suos videlicet oculos, sensusq; avertat à motivis absterrentibus à peccato, seq; innoxium conservare valentibus. Peccator est ignorans ignorantia tantum negativâ per cæcitatem & inconsiderationem quandam peccaminosam. Ratio hujus desumitur ex duobus principiis: primum est; quando Christianus Deum offendit, deliberat & consultat coram rationis tribunali, num sc. præferenda sit creatura Creatori: talis deliberationis reflexionem vix habemus ullam, cum intellectus sit velocissimus, simulq; assuetus objectis fidei speculativis. Ea tamen certò in nobis instituitur, aliàs peccatum hîc non interveniret.

Secundum principium est, quod peccator quàmvis undique circumdatus Dei lumine, collustratus ex una parte ratione naturali, ex altera fidei luce, nihilominus non perspiciat motiva, à quibus in officio suo deberet contineri: & in sua deliberatione faciat intellectus libræ trutinam inclinari in partem objecti à tentatione repræsentati, libertas postmodum ipsius per electionem det præferentiam creaturæ. Ad quod requiritur intellectum excæcari, à voluntate verò in mente exsuscitari oportet fumos, nebulas, nubésque tenebrosas, quibus obscurentur
ejus

ejus lumina. Imò peccator, quando te ad peccatum convertis, tuos sensus & cogitatus avertis à gehenna, à paradiso cœlesti à facie Dei ubique præsentis, & occludis oculos, nè fortassis per immissa cœlitus lumina, ad impediendam Dei offensam concessa à peccato absterrearis.

Tertull. in
Apolog. c. 9.

Hoc ipsum perfectè in Apologetico suo explicat Tertullianus, ubi tradit in omni peccato mortali *Cœcitat* *duas species facillè concurrere*; per primam averti peccatorem à consideratione objectorum fidei, ne res prout in se, cognoscat, id est, excellentiam bonarum cœlestium expendat; per secundam è contrario eundem affigi luminibus fallacibus sensuum, & principiis fatuis mundanæ sapientiæ; *Ut qui non videant, quæ sunt, videre videantur, quæ non sunt*. Præterquam in illusionem, quam in suis mentibus effingunt præferibilitatem sc. temporalium præ bonis æternis, creaturæ præ Creatore.

II.
Punctum.

Ista est prima peccatoris cœcitas, qui per ignorantiam crassam semet excœcat, non inquirendo lumen, nec acceptando oblatum. Secunda causa cœcitat

ip

ignorantia quædam affectata, per quam inficit, & obscurat ille oculos sui intellectus, quò liberiùs passionibus suis indulgeat.

Communis omnium scholarum, Philosophorum æquè Christianorum ac Gentilium recepta, teste D. Hieronymo, doctrina est, quòd passiones nostræ, quando non coërentur rationis fræno, invertant omnem animæ dispositionem, eiq; facultatem adimant, bene utendi gubernaculo rationis ac fidei.

Id autem fieri contingit tribus modis, ut ordinata methodo incedamus. Dico primò, quando passiones nostræ ferè omnes sunt terrestres & carnales, etiam men-

tis

tis aciem hebetant, obtusam, rudem, materialem efficiunt, animi vigorem tollunt, vi cuius is fundum, ipsamque rerum substantiam penetrat, in quo propere perspicacitas spiritus intellectualis, juxta D Thomam, consistit: *Intelligere est intus legere*, quia non oportet sententiam ferre de rebus secundum externas apparentias ad normam illius Divini Judicis, de quo Isaias; *Non secundam visionem oculorum judicabit.* Isa, 11. 3.

Secundo, cum passiones ex natura sua sunt turbulente, turbant pariter rationis tranquillitatem, confundunt judicium; sicut autem nostis turbatam faciem res aliter plerunque contueri, quam re ipsa sint, ita idem de intellectu acie, nimis passionum turbinibus axagitata, sentiendam.

Tertio, sunt passiones quandoque adeo vehementes, ut rationem inebrient, intellectum sopiant inque talem redigant statum, ubi res inter se justè discernere non valeat.

Probantur hæc omnia Scripturæ & SS. PP. assertionibus. Notate, monet Origenes, quod natura peccati & quidem maxime per habitum radicati, *talis sit ut increasset animam, sicut scriptum est, increassatum est cor eorum.* Quid indicare vult, increassare animam, nisi hoc, animam ex natura sua spiritualement reddi penitus carnalem? *Quod crassescit, est, quod carnale efficitur; animalis homo non percipit ea, que Dei sunt.*

Davidem audite, qui docebit vos veritatem, cujus ipse experimentum haurit, dum in animam suam passionum motibus liberiùs aliquando fræna laxavit: *Cor meum conturbatum est, dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum & ipsum non est mecum.* Psal, 37. 11.

U

Indif-

Joël 1. 5.

Indifferenter ad omnes peccatores passionibus deditos spectat, quod insinuare vult Joël Propheta, interprete D. Hieronymo: *Expergiscimini ebrii.* Ebrios vocat, advertit hic S. Doctor, *quia nulla res ita inebriat, ut animi perturbatio.* Homo vino obrutus non amplius est in statu faciendi prudens inter res discrimen; amicum tractat instar inimici; apertis licet oculis imminens sibi damnum non advertit; discurret, sed, quod minimè servit ad propositum. Pari modo sunt constituti, inordinatà laborantes passione, non sunt in statu judicandi de veritate, neque compotes, bene utendi cognitione, inde perceptà.

Isa. 28. 7.

Ibidem,

Apoc. c. 17 7.

Quis cogitasset unquam, conqueritur Isaias, quòd ipsi Presbyteri, Doctores legis, Prædicatores iisdem involverentur tenebris ignorantia, velut alii? deviant illi à communi salutis semitâ instar populi, & filiorum istius sæculi, qui ad alios ducendos sunt destinati, ipsimet seducti alios ducere nequeunt: *sacerdos & Propheta nescierunt.* En istius rationem; quia sicut alii amoris proprii inordinati, vanæ gloriæ, & æstimationis sæcularis merito sunt inebriati: *Præ ebrietate absorpti sunt à vino;* quod nimirum hauserunt, ex calice infamis Babylonis, ut in sua vidit Apocalypsi D. Joannes: *Inebriati sunt. . . de vino prostitutionis ejus.*

Possimus adhuc dicere cum S. Bernardo, quòd, sicut cæcitas corporis provenit ab intrinseco per quendam humorem calidum & ardentem, aut excessivè frigidum, corruptentem, & destruentem organa; ab extrinseco, ob pulverem oculis immissum, vel alium obicem visus læsivum: ita Spiritus cæcitas oriatur aliquoties ab intrinseco peccatoris, hoc est, ex effrænis ejus passionibus, aliquando ab extrinseco, ex malitia sæculi nos excæcantis

cantis. Unica etiam scintilla, canit Psalter, illius ignis, quem Poëta cæcum, seu excæcantem appellant (*cæco carpitur igne*) sive amoris sensualis carbunculus, incidens in iudicium naturaliter bonum, & illuminatum, sufficit, ad idem ad eò vehementer excæcandum, ut solem videre amplius non possit, id est, primas, & magis necessarias veritates: *supercecidit ignis, & non viderunt Solem. Quem Solem?* inquit hic loci D. Augustinus; *Non illum, quem recum vident muscæ & pecora; est alius sol, de quo dictum est Sol Justitiæ non illuxit nobis.* Quotiescunque ergo ardens ejusmodi humor carnalis concupiscentiæ animam depascit, mox ratio corrumpitur, ac pervertitur: *Cum voluptas vincit, exulat ratio. Cæcus in Sole presentem habet Solem, sed ipse absens est Soli*, notat citatus Africanus Doctor. Pari modo, cum frigidus aliquis humor, è corde per odii glaciem constricto oriundus, mentem Christiani alicujus occupavit, mox cæcitas adest; ille non ulterius cernit optimas proximi sui qualitates, detegere nescit motiva supernaturalia, quæ habet, eundem amandi, de ipso non aliter judicat, nisi juxta suam passionem, non aliis utitur perspiciliis, quam iis, quæ propria suppeditavit invidia.

Eodem modo pariter sentiendum de aliis passionibus. Sicut itaque peccator voluntariè involvit suam voluntatem visco suarum deordinatarum affectionum, quæ sensum communem subtrahunt, fidem extinguunt, aut totaliter eclipsant: ita is ipse author est suæ cæcitatibus; culpandus proinde non solum ob vitium alicujus ignorantie crasse, sed insuper affectatæ.

Accedit, quod is cæcus sit adhuc per ignorantiam quandam malitiosam, eoquod voluntas illius, per passiones istas corrupta, non tantum impediatur intellectum,

Psal. 57. 9.

S. August. in hunc loc.

Sap. 5. 6.

quò miniùs videat, & consideret veritatem, sed inspiret insuper ei odium contra veritatem talem, ita quidem, ut intellectus, qui aliàs naturali amore fertur in verum, id amplius sustinere nequeat: *sanam doctrinam non sustinebunt.* Tunc, quando compellitur, audire veritatem, fremit, in ipsam velut hostem insurgit, nihil omittit, quo illam destruere possit. Hæc est ingens petra scandali, ad quam potior pars Christianorum damnationis incurrit naufragium; quia ipsimet se in tali statu collocant, in eoque vivunt quieti sine remorsibus conscientia, ac si essent in bono statu.

Ratio naturalis, per fidem roborata, ab initio non defuit suæ obligationi, reclamando hunc contractum u. g. esse usurarium, injustitiam latere in illo commercio, per istud negotium notabiliter minui bonum, aut honorem cujusdam innocentis, libertatem hanc esse peccaminosam, & consequentem ex in genti quopiam cumulo peccatorum mortalium. Primitus exortus est metus, successit horror, timor mortis & inferorum etiam se infinuavit, sed denique horum invaluit consuetudo: ab eo tempore, quo intellectus est tali modo à voluntate per passionem corrupta, subactus, ut nil mali ampliùs perspiciat, nec latentem ulteriùs detegat injustitiam. Quare? quia teste D. Petro, malum non vult cognoscere: *Latet enim eos hoc volentes.* Studio non interrogantur Casistæ, nec consuluntur Doctores, idcirco evitantur conciones, ne vel invitis subrepat instructio non petita in ista materia: *De industria recesserunt à Deo, & omnes vias ejus intelligere noluerunt.*

Sed nedum istud satis est adhuc: malitia peccatoris primò ipsum ad iram contra Deum provocat ob lumen & verita-

veritatem cognitiones illi communicatas, quas ille non amat, imò respicit tanquam quietis & fortunæ suæ hostes. Secundò eidem arma ministrat, quibus oppugnet veritatem, ut ex Jobi, dicto colligitur: *Rebelle, lumini, qui dixerunt Deo: recede à nobis.* Notate priora verba: *rebelle lumini.* Populus suo principi rebellis necdum vocatur, quando ejus mandato parere renuit, edicta non admittit; sed inobediens solum arguitur tunc autem rebellionis meretur prædicatum, quando in superiorem sibi Potestatem obstinatè insurgit, & hunc suum motum armorum viribus tueri non reveretur. Huc pertingit supremus excessus cæcitatæ in isto peccatore, qui non solum veritatem refugit, intellectum suum corrumpit, ne eam cognoscat, sed præterea refractarium se opponit, cunctasque rationis machinas admovet ad veritatem expugnandam, & ad sustimendas contrarias illius partes, errorem sc. & mendacium. Verbo, eò tandem devenit, ut tenebras lumen, lumen tenebras appellare ausit: *Ponentes tenebras lucem, Isa. 5. 20. & lucem tenebras.*

Job. 24. 13. &
c. 21. 15.

Quemadmodum peccator se in eo statu ponit, qui Deum ad iram concitat, eumque compellit ad illius excacationem, pari modo dicere possumus, quod ipse semet excacet, provocando Dei justitiam, & in se attrahendo hanc maledictionem, quam peccatum ipsius promeretur.

Istam quoque pœnam Propheta quispiam expetebat, ut superveniret in populum veritati rebellem: *Excaca cor populi hujus.* Deus cæcitatæ hujus triplici modo author à Theologis dicitur. Primò negativè, per subtractionem gratiarum, privando peccatorum efficacibus suis luminibus, iisque vivis illustrationibus, quæis mediantibus

III.
Punctum.
Isa. 6. 10.

Job. 38. 15.
Prov. 24. 20.

bus alioquin lucem extraordinariam procurabat in illius intellectu. *Aufferetur ab impiis lux*, iterum: *Lucerna impiorum extingetur*. Secundò occasionaliter excæcat, præbendo ei occasionem se excæcandi; qualis est, ingens prosperitas in medio vitiorum existenti immissa, felices & faventes successus in omnibus etiam injustis actionibus, vel permittendo ipsi frequentiore cum hæreticis congressum, vel ut cum Semis atheis falsam contrahat amicitiam, à quibus in eorum inducatur errores. Tertiò, permisivè excæcat, dando facultatem dæmonibus, qui sunt principes tenebrarum, eundem excæcandi.

2. Theſ. 2. 10.

In rem, pro hac materia nihil magis efficax, aut expressum afferri potest, quàm D. Pauli pronuntiatum; *Eo quòd charitatem veritatis non receperunt*; quia peccatores isti noluerunt recipere sensibilia testimonia amoris Dei, qui suis luminibus ipsos illustrans, evidenter demonstrabat eis, quòd ad humanæ dignitatis conditionem erecti non debeant in brutalem vilitatem degenerare, suisque passionibus se prostituere; & quòd, emisso semel Christianæ Religionis Sacramento, non ampliùs relabi possint in nefanda ideo-latrarum scelera: uno verbo, quia rationis suæ ordinem inverterunt, & malè tractarunt suam fidem per contemptum, aut per abusum suarum cognitionum, Deus ad iram in ipsos concitatus permisit suæ justitiæ congruam de iis sumere pœnam. Talis non erit in jactura bonorum, in mortibus liberorum, in ægritudinibus probrosis, vel in odio persecutione mundanorum, hæc enim supplicia sunt nimis levia pro enormibus adeo flagitiis vindicandis, isti nequaquam eorum maleficorum numero sunt accensendi, quibus emendandis immittere solet Deus egestatem, morbos, afflictiones, quæ salutem illo.

illorum possent promovere, sed immittet in eos, restante gentium Doctore, operationes erroris, ac mendacii. In-
 flueta accipite verba: *Eoquod charitatem veritatis non rece-*
perunt, ut salvifarent: ideo mittet illis Deus operationem
erroris, ut credant mendacio, ut judicentur omnes, qui non cre-
diderunt veritati, sed consenserunt iniquitati, hoc est, per-
 mitteret dæmoni, qui est avaritiæ præses, ut loquitur qui-
 dam S. Pater, in animum hominis istius *exercere imperium*
fallacia. Hic persuadebit ei cum tanta energia ad conse-
 quendam felicitatem, necessariò requiri divitiarum pos-
 sessionem, ut is aliud nil spectet, nisi divitias, veluti uni-
 cum mundi bonum.

Ibidem v. 10.
12.

Tradet hunc hominem Asmodæo libidinum incen-
 tori, qui memoriæ ejus se insinuabit, potentiam istam ma-
 enlabit, & profanabit, omnium rerum Sacrarum imagines
 inde eradet, Dei, Cæli, Crucifixi cogitationes tollet: quo-
 rum loco substituet turpes, infames phantasmatum re-
 præsentationes: proserpet damnatus hic cerastes in intel-
 lectum, ubi tantas miscebit confusiones, excitabit turbas,
 ut fidem inde exulare, sit necesse, dubia de veritatibus cla-
 rissimis sint subortura. Sentiet, malignam in se gliscere
 inclinationem ad amplectendas omnes novellas opinio-
 nes, cunctas hæreticorum inventiones, ac fictiones, *ut*
credant mendacio. Ab intellectu ad cor grassabitur in fer-
 nalis illa pestis: quod succendet igne infami, ardebitque
 die noctûque, talem, inferet voluntati vastationem, ut
 eam occupaturæ sint testante Scriptura passiones plenæ
 rabie ac furore: *Insaniuit super eos concupiscentia oculorum*
suorum: Ezech. 13. 16.

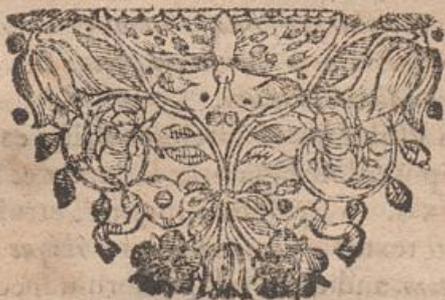
Ecce effectum maximè horribilem iræ Divinæ. Ex
 omnibus Ægypti plagis solum tenebras Sacer textus ap-
 pellat

pellat horribiles, nosque ipsi pariter fateti, cogimur, omnium malorum, quæ peccator incurrere potest in præsentî vita, extremum, & maximè horrendum esse cœcitatem. Naturales tenebræ nil producant, noctes sunt steriles; at in animâ spirituales tenebræ sunt nimis fœcundæ, umbræ, noctes, istæ dant incrementum cunctis vitiis necem irrogant universis virtutibus. Hæc vita est via quædam; sine oculis spiritualibus, rationis sc. & fidei, erroribus & inlucis labendi periculis nos exponimus. Hæc vita est navigatio periculosa: sine oculis & sine directione mille naufragia in medio rupium fiunt. Hæc vita est conflictus continuus; sine oculis & sine lumine incidimus in manus hostium, quorum in fidia declinari nequeunt; *Facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestie Sylvæ, ortus est sol, & in cubilibus suis collocabuntur.* En statum infelicis cujusdam animæ. Tunc, quando Deus illi loquitur, eique Divina justitia æternas pœnas in vindictam ipsius scelerum intentat, passiones se in ejusdem præsentia erigere non audent, vel si comparent, quamprimum se retrahunt, & abscondunt. Hic Christianus illuminatus ab initio has repellit, tentationi resistit, & exclamat: hoc est prohibitum, illud repugnat legi Divinæ, *sed facta est nox*, postquam cœcitas supervenit; impietas, usura, injustitia, calumnia, perfidia *in ipsa pertransibunt* securè, flagitia etiam turpiora non agnoscuntur, imò honori, gloriæ ducuntur, publicè jactantur.

Paucis itaque verbis concludamus, cœcitatem spirituales jacturam esse bonorum omnium, cum sit privatio cognitionis Dei, & sui ipsius: esse fontem omnium malorum, eoquod sit causa obstinationis in peccato, & impœnitentiæ finalis.

Placat

Placeat ut præsentis discursus clausulam cum notabili admodum, conceptu S. Augustini adponam. Siquis, subeundo locum infamem, vel se determinando ad perpetrationem peccati mortalis, eodem temporis momento cæcitatæ pœnâ plederetur, ac sentiret binas oculorum pupillas orbibus suis excidisse in terram, an non talis manifestam Divinæ justitiæ agnosceret ultionem, ultroneè certòque assereret, hanc sibi à Deo inflictam pœnam ob suum peccatum. Ah! fratres mei, quot peccatores sunt, qui indies feriuntur cæcitate invisibili, quæ facilius deprehendi potest, quàm ea, quæ corporali nos duntaxat visione spoliat. Vereamur talem vindictam, reformidemus maledictionem adeò horrendam; nève eam incurramus, evitemus peccatum, inquiramus cœli lumina per preces, per meditationem, per librorum piorum lectiõnem, per concionem. Bene nobis lumem istud applicemus, ambulemus juxta Christi monitum, dum lucem habemus, ut nos elevet de claritate in claritatem, usquedum deveniamus ad diem sempiternum gloriæ cœlestis. *Amen.*

*****

IMPIUS MALE- DICTUS IN RATIONE SUA FIDEI OPPO- SITA.

Si audire nolueris vocem Domini Dei ... percutiat te Dominus amentia, & cecitate, & furore mentis, & palpes in meridie, sicut palpare solet cecus in tenebris. Deutern. 28. v. 15. 28. 29.

N Agnus Apostolus, Divus Paulus scribens ad Colosenses, nobis ut caveamus, monet, ne nimiū tribuamus Rationi, Rationem amittere velimus, perdendo Fidem; affirmat insuper, quòd, si plus deferamus philosophiæ humanæ, quàm Verbo Divino, scientiam istam ad comparandā alioquin veritatis agnitionem ordinatam, nihil profuturam, nisi, ut mendacio involvamur.

Colof. 2. 8. Videte, ne quis vos decipiat per Philosophiam, & inanem Fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum.

Per vanam Philosophiam intelligit Falsas eas rationationes, principiis solūm sapientiæ humanæ & sensuum experientie innixas. *Apostolus, inquit Tertulianus in expositione citati textus, fuerat Athenis, ibique expertus linqnatam civitatem, audierat Philosophorum speciosis potius dictionibus tumentia, quàm solidis veritatibus prægnantia*

Tertul. 1. 7. de Præscr.

stantia argumenta. Postquam conferentiam instituit cum istis Sapien- & Eloquentiæ corruptoribus, qui nolebant aliud sequi, præter rationem, eamque authoritati fidei submittere renuebant, judicavit admodum utile ad suum intentum, monitum istud inculcare Ecclesiæ: *Videte, ne quis vos decipiat per Philosophiam*, ne amittatis fidem nimium, inherendo rationi. *Cum omnes illic Sipientia atque Facundia caupones degustasset; inde concepit premonitorium illud edictum: videte, ne quis, &c.*

Multis, solo nomine Christianis, hæc D. Pauli verba appropiari possunt, qui respuunt se subicere authoritati Ecclesiæ, quantumvis ipsa in Fronte præferat characterem Sanctitatis, & potentia Dei, qui eandem stabilit, stabilemque conservat. Tales sunt, qui omnia disceptando, scrutari cupiunt, & plus fidunt debilibus proprii intellectus ratiociniis, quam certis & infallibilibus fidei luminibus, tales demum sunt, qui cum sint *cæci, & duces cælorum*, pro valde illuminatis doctoribus haberi volunt; licet debilissimi existant generose tamen mentis se jactant, vocantes, & *ponentes tenebras lucem.*

Intendo hodie ostendere manifestè cæcitatem horum, qui se illuminatos dicunt, demonstrare eorum debilitatem, qui se fortis animi gloriantur, simulque impios istos in sua ratione, fidei opposita, maledictus esse. Sed, quia Solut Spiritus Sanctus est omnium Magister Spirituum, & dissipare potest tenebras, quæ illos involvunt, eundem interpellemus, mediante Suffragio Beatissimæ semper Virginis. *Ave Maria.*

Pro meliori declaratione materiae tam ponderosæ, perspiciamus mox ab initio, in quo consistat vera animi

DIVISIO.

seu intellectus fortitudo, desumitur hæc ex triplici capite. Primò, ex principiis, quibus intellectus innititur ab intrinsecò. Secundò, ex testimoniis, & authoritatibus, quibus sustentatur ab extrinsecò. Tertiò, ex bonis animæ qualitatibus, quæ per puritatem & integritatem vitæ magis disponitur ad recipienda de cælo lumina.

Quid est ergo animus fortis, sive Firmus intellectus? est animus, qui vivis luminibus illustratur, & Ratio quædam cognoscens veritatem per principia certa & indubitata.

Quid est animus, seu intellectus fortis? est is, qui nititur extrinsecis testimoniis authenticis, & autoritate irrefragabili. Quid est denique intellectus fortis? qui ab omni inordinata affectione liber, suarum passionum confusione minimè turbatus, sed mediante suæ vitæ innocentia, morum suorum integritate firmus persistit, & constans in suis cognitionibus, percurramus hæc tria capita, & agnoscemus, quòd vera fortitudo intellectus inveniatur penes humilem, fidelem, qui te capivat in obsequium fidei; quòdque è contra nil lateat, nisi debilitas, ac cæcitas in homine curioso, temerario superbo, seu, ut communiter vocantur, libertino, qui obstinatè proprio suo sensui affixus inhæret, nemini, præterquam suæ debili rationi; vult deferre.

I.
Punctum,

Ad illustrandam primam veritatem, dico quantumvis fides sit elevata supra omnem rationem, eo quòd explicet naturam primi rerum omnium principii ac supremi Creatoris, qui infinites transcendere debet omnium suarum creatorarum vires, minimè tamen fidem rationi repugnare: sicut nec lumen illud, quod Deus nostro infundit intellectui ad efformandum Christianum, extinguit primum

num

num istud lumen, quo donavit conditum à se hominem. Deus quippe sibi neutiquam contrariatur, ejusque dona mutuo se non destruunt.

Quemadmodum in homine anima rationalis non supprimit animam sensitivam, sed hanc potius ad eminentiorem gradum evehit, ac nobilitat; ita pariter lumen revelatum, sociatum lumini naturali, istud fovet, & augmentat. Vel adhibeamus sublimiorem comparationem, exponamus presentem veritatem per Incarnationis mysterium: sicut in illo natura humana amittens suam subsistentiam, felicem, sibi que gloriosam incurrit jacturam, cum per ipsam elevata ad supremum honoris gradum, se jam videat, sustentari subsistentia Divini Verbi. Similiter Ratio renuntians aliquando humanis demonstrationibus, seque subternens revelationi Divinae, infinites majus capit emolumentum, quam damnum, eo quod tunc non insistat ulterius experientiae naturae, sed verbo infallibili Authoris naturae. Haec est gloria caeci istius voluntarii, ambulandi audacter, sine ullo aberrandi metu, tunc, quando renuntiat propriis suis sensibus, probe gnarus, Dei oculos infinites esse lucidiores prae humanis.

Verum itaque non est, intellectum fidelis Christiani sustinere infirmitatem quandam, cum e contra potius mirabiliter roboretur per communicationem cum Deo, prima & essent ali veritate, qui eum participem reddit Divinarum suarum cognitionum, concedendo eidem suorum mysteriorum intelligentiam, ut S. Joannes in- 1. Joan. 5. 20. nunt; *Dedit nobis sensum, ut cognoscamus*, quodque confirmat S. Petrus: *De tenebris vocavit vos in admirabile lumen* 1. Pet. 2. 9. *suum*. Fides ista juxta mentem S. Leonis *magnarum vigor*

est mentium. S. Joan. Climacus eum sequenti præconio exornat: est quædam firmitas & constantia intellectus invariabilis, ut quis nutare nesciat.

Ita quidem, ut postquam Verbum Dei fuit incarnatum, & ipsa veritas loqui cepit, mox è medio substulerit dubia & controversias Academicas; stabilierit vagos omnes conceptus, & ejusmodi discursus, qui in aëre evanescent: nos loquimur firmiter sine ambiguitate, sine æquivocationibus, & argumentamur efficaciter, quia credimus, *Credidi propter quod locutus sum.*

¶ Sai. III. I.

S. August.
Serm. 151, de
temp.

Videamus nunc, quale lumen intellectus curiosus, seu, ut vocant, libertinus substituat lumini fidei, quodnam etiam sit principium, cui ionitur. Respondet S. Augustinus: *In homine carnali tota ratio intelligendi, est consuetudo cernendi.* Jam peto, estne hic quidquam debilius, & errori magis obnoxium, quam sola Ratio, tali nixa sustentaculo? sit intellectus hominis quantumvis acutâ intelligendi acie præpollens, notabiles tamen secum congenitas ex natura trahit infirmitates ob causam propinquitatis & connexionis, quâ cum sensibus & materia est colligatus, nec operari valet, nisi mediantibus organis corporeis.

An non infinita quædam rerum occurrit series, et si magis communium, quæ omne illius intelligendi acumen hebetant, eumque ad ingenuam ignorantia suæ professionem compellunt? Post tot sæculorum revolutiones nullus hætenus evolvit causam legitimam fluxus in maris æstu, nec in febris intervalla sufficienter discussit; neque post tam longævas meditationes naturam continui exactè decidere novit, num videlicet partibus constet, num componatur ex punctis indivisibilibus. Quod si ergo
rebus

rebus terrenis & humanis succumbat, quanto magis abdicissimis Divinitatis mysteriis? Optimè discurret sapiens: *Difficile est imensus ea, quæ in terra sunt, & quæ in prospectu sunt, invenimus cum labore, quæ autem in cælis sunt, quis investigabit?* Sap. 9. 16.

Credite mihi, effatum erat Episcopi Diadochi: *Nihil egentius, nihil stultius illâ mente, quæ de Deo extra Deum Philosophatur.* Cujus rationem adducit S. Thomas contra Gentiles: perfecta cognitio, quam circa rem habere possumus, est fundata supra ipsam quam habemus ex ejus substantia, siquidem fundamentum demonstrationis etiam in doctrina Aristotelis est, scire essentiam rei, quodque in fundo istius intimo latet.

Quid rei est, postmodum examinantur illius proprietates, & accidentia. Cùm verò Divinæ essentia sublimitas infinites transcendat omnem nostram vim intelligendi, juxta Jobi assertionem: *Ecce Deus magnus vincens scientiam nostram,* necesse est, ut intellectus suis propriis naturalibus luminibus relictus se nocturnis tenebris involutum deprehendat, quando tractare voluerit de natura Dei, ejusdem Decretis, & mysteriis, scire proinde Deo plura, vel alia non poterit, quàm ea, quæ sibi placuerit de se homini revelare. Testes sunt omnia profanæ antiquitatis perspicacissima ingenia, quæ post extraordinarios labores ex antlatos, aliud nil præstitere, juxta auream D. Chrysostomi gnomam, quàm, quòd mentem suam mille perplexitatum involucris induerint, errorum labyrinthum subjerint, unde exitum reperire nusquam poterint: *Talis cogitationum natura labyrintho cuidam similis est, nullum unquam finem habens, originem ab arrogantia, & sui estimatione sumens.* S. Joan. Chryl. hom. 2. in Ep. ad Rom.

Testes

Testes sunt, D. Augustini calculo, sapientes illi urbis Atheniensis, qui cætus cogebant sub Famosa Stoicorum porticu, aut in Academia Platonis, vel in Lycæo Aristotelis suos cælebrabant conventus. Hinc singuli erant incensi calore suam tuendi, aliorum verò invertendi sententiam, usquedum omnis disceptantium æstus abiret in fumum. Postquam millenos incurrerunt errores, vix in unius veritatis agnitionem inciderunt, quos Psalter Regius perstrinxisse videtur, quando cecinit: *Erraverunt ab utero, locuti sunt falsa.*

Pl. 57.4.

Certum itaque manet tam per discursum, quàm ab experientia humanum intellectum, non nisi propriis luminibus præditum, ipsamet esse debilitatem, rationem, Fidei gubernaculo destitutam, fontem esse omnium mendaciorum, & errorum.

Etiamsi Curiosus iste novator, aut Libertinus aliquis illimi & acuto polleret intellectu Platonis; etsi æquè illuminati esset ingenii, ac fuit Aristotelis; tam alta saperet, ut Trismegistus, vel quiscunque alius ex antiquis Philosophis: nihilominus teneo, cum adhuc nimis infirmum in suis discursibus, nullam habere firmitatem, nec securitatem in suo modo res cognoscendi, easque dijudicandi.

Quanta dementia, vocare intellectum fortem, illum, qui innititur principio hucusque in præsens semper fallibili, quòdque omnium errorum, omnium hæresum, omnium extra veritatis lineam vagantium opinionum extitit scaturigo; quod est iudicium proprium, sensus privatus, peculiaris, & ratio authoritati fidei rebellis, ac communi Sapientium sensui? Urgeamus ulterius hanc rationem.

Aut

Aut fortis iste intellectus est Atheus, vel non est: si fit Atheus, D. Hieronymi iudicio è numero hominum utp. irrationalius, est expungendus: *Absque notitia enim Creatoris sui omnis homo pecus est.* Deus non est occultus, docet Tertullianus, sed cunctis se manifestat, qui ex cognitione operum ipsius visibilibus erigere se conantur ad contemplandam invisibilem majestatem illius: *Deus in aperto constitutus est.* Quicumque voluerit in controversiam vocare veritatem Divinæ essentiae, mox in armis contra se sentiet creaturas, veluti turmam militarem propugnaturam notitiam & existentiam sui Creatoris: *Tantis operibus notitiam suam armavit.* Necesse est, ut Atheus hic, qui vult videri esse præditus intellectu præ communi aliorum illustrato, sit valde cæcus, cum tantum luminis non teneat, quo populi magis stupidi, intra sylvarum suarum densitatem educati gaudent, eoquod cognitionem Dei, primi principii, & sicut Canadienses loquuntur illius, qui omnia condidit, perdiderit: cognitio, quæ animæ dotis instar necessaria ab initio suæ creationis fuit appropriata, talis est, ut, quàmvis ea oculos claudere, seque propriâ malitiâ excecere velit, non possit, quin Deum semper præsentem advertat, & ipsius justitiam cogatur revereri. Unde propriè loquendo Tertulliani mentem, veri Athei non dantur. *Anima à primordio dos est conscientia Dei, nunquam Deus latebit.*

S. Hieron. in
Epitaph.
Nepot.

Si is credit, existere Deum, per necessariam sequelam debet pariter admittere, Religionem aliquam à Deo fundatam cum notis illustribus, & signis supernaturalibus, quæ nos doceat, quis Deus sit, & qualis Deo cultus sit deferendus: aliàs fingit Deum sine ratione, sine sapientia, cum Deus habere debeat finem se dignum, prout, est, se præbere

Y

præbere

præbere cognoscendum, & amandum suis creaturis; uno verbo, augere suam gloriam. Consequentia hæc certa est, & infallibilis; datur Deus, ergo datur etiam Religio à Deo Fundata; quia cum Deus, creaverit mundum, eumque suâ Providentiâ gubernet, necessariò requiritur, ut creaturas rationis capaces sui cognitione imbuat ipsèmet instruat mediante Religione, modo quodam admirabili à se institutâ, quæ illis non tantùm dicitur, esse Deum, sed, quid insuper ab iis exigit.

Alioquin, si relinqueret nobis Deus liberam facultatem discurrendi de se secundum phantasiæ nostræ instinctus & effingendi suarum perfectionum imaginem secundum nostrum concipiendi modum, cum ijs coloribus, qui cuilibet magis arriderent, eam exprimendi: mundus plenus spectaretur Chymæris ridiculis, stultis imaginatationibus, & extravagantibus intellectûs nostri productionibus, siquidem objectum istud intervallo infinito distat à nobis; hinc quisque Deum juxta propriam inventionem sibi sculperet, qua propter Christus Pythagoricus sapienter cavet: *de Deo nihil dicas, nisi didiceris à Deo.*

Eadem necessitas, quæ nos obligat, ut cognoscamus Deum, ejusque Providentiam, simul obstringit ad inquirendam quandam Religionem à Deo institutam. Aut hic Libertinus nullam prorsus, aut aliquam tenet Religionem: si prius, est Atheus, adeoque nec Deum agnoscit, quia si istum agnosceret, cultum debitum pariter attribueret ipsi deberet: si posterius, necesse est, ut quampiam recipiat fidem, seque eidem submittat. Si enim à Religione vellet separare fidem, & respueret credere, quod talis Religio ei dicitur de Deo, cum is omnem humanam rationem longè transcendat, manifestaret intellectûs sui imbecillita-

debilitatem extremam. Quia idem esset, scribit Arnobius, ac negare Deum, facere veritatem, & perfectiones Divinæ essentia dependentes à debilitate humanorum nostrorum discursuum.

Peto ex ejusmodi Libertino, quænam ipsius Religio, quam ipsius faciat professionem? quo prosequatur cultu primum principium, à quo fuit productus? unde acceperit istam Religionem? quis illi detexerit, quòd hæc Religio à placito proprii sensus modificata, & quæ est monstruosa solius intellectus fictio, pluris valeat, quàm Religio à tantis populis ante tot sæcula acceptata?

Vositaque fallitis vosmetipsos curiosi, novatores, Libertini, nullam invenietis fortitudinem nec firmitatem per vestram obstinationem aut per vestram rebellionem in Christianas Veritates commotam. Vestra ratio non est fortior quàm Trismegisti aut Platonis, quorum tamen ratio nec ipsis securitatem vel firmitatem præstare potuit. Rejiciamus igitur hoc debile fulcrum; *Ut jam Eph. 4. 14. non simus parvuli fluctuantes & circumferamur omni vento doctrine*, monet Apostolus. Invenietis porro veram intellectus fortitudinem & firmitatem, si sequemini Divini Spiritus consilium: *Audi Fili, & accipe consilium intellectus, . . . injice pedem tuum in compedes illius. Eccl. 6. 24. 25.* Id est intellectum, animæ sc. pedem liga ferro amabili fidei. Sciatis, quòd ferrum & vincula ista futura sint vobis securi instar valli ad tuendos vos contra errorem, immobilis instar sustentaculi, quòd firmiùs veritati imitamini: *Et erunt sibi compedes ejus in protectionem Ibidem. v. 30. fortitudinis, & bases virtutis. Progrediamur ad secundam partem.*

II.
Punctum.

Psal. 92. 5.

Act. 14. 17.

Intellectus fortis dicitur ille, qui roboratur, & sustentatur ab extrinseco ponderantibus & potentibus testimoniis. Jam quaero, estne Curiosus, aut Fidelis, qui ejusmodi insistit fulcro? Certum est, Christianum testimoniis niti, quae fide dignissima, imò *Credibilia facta sunt nimis*, Regio Propheta attestante. Non vacat modò perstringere omnia credibilitatis argumenta, quae Theologia recenset: solùm dico, quòd bene possimus asserere de Christo, quod S. Paulus pronuntiat de Deo: *Non sine testimonio semetipsum reliquit, beneficiens de caelo.* Sicut creatio & conservatio mundi evidenter probant Dei existentiam, ita intellectui omni bene disposito, rationis ductum sequenti fundatio & stabilimentum Ecclesiae Catholicae est testimonium evidens Divinitatis Christi, qui illius est author. Qualis fortitudo in mente Christiani, quanta firmitas & securitas ei in sua Fide, quando considerat originem, essentiam & principia Religionis, quae eundem docet veritates, quas credit!

Ista Religio est tam sancta, tam pura & innocens, ut absolutè proscribat omnia vitia, & exigat, laudètque cunctas virtutes. Profanae antiquitatis leges satis manifestè se merè humanas esse, prodiderant, utpote quae solùm exteriorem hominem efformare, & ex polire laborabant: at lex Christiana gratiam cordibus inserit, malum ad radicem usque extirpat.

Secundò, sola Religio Christiana est, quae proponit ideam sublimioris perfectionis: quia Deo omnem, reddit gloriam, omnem obedientiam, omne obsequium, quod Creator à sua creatura exigere potest. Illa hominem demittit, & abjicit in abyssum sui nihili, eumque docet credere, protestari, Deum esse fontem bonorum omnium

num

num citra ipsius gratiæ influentiam neminem esse capax-
cem nè quidem bonæ cogitationis à se concipiendæ.
Hæc præterea attribuit proximo amorem perfectissimum
fundat inter nos unionem adeo arctam, ut major excogi-
tari non possit. Ista licentiosas hominis passiones rationis
freno coercet, nè quidquam agat, permittit, nisi imperio
partis superioris, quæ in inferiorem dominium tenet. Ut
paucis rem absolvam: nostra Religio hominem omni
perfectionis genere exornat; *Ut perfectus sit homo Dei, ad 2. Tim. 3. 6.*
omne opus bonum instructus. Nemo quidquam sibi imagi-
nari valet perfectius, aut amabilius ac essent Christiani, si
vitam suam reificarent juxta doctrinæ Evangelicæ nor-
mam, & sequerentur fidei lumina.

Nonne mundus videretur esse paradisus, & omnes,
sicut Isaias observavit, quicumque aspicerent morum, vi-
tæque nostræ perfectionem, manifestè agnoscerent, pro-
fiderenturque, nos esse populum à Deo benedictum, Fi-
lios Dei perdilectos? *Cognoscent illos, quia isti sunt semen, Isa. 61. 9.*
cui benedixit Dominus.

Ecclesiæ Patres clarè probant, quòd unicus dunta-
xat annus prædicationis Evangelicæ plus sanctimonix &
virtutis in mundum introduxerit, quàm omnia sæcula
antecedentia; scholæ ab universis Philosophis aperta nec
unicum pagnum potuerunt convertere: Religio verò
Christiana Falsæ Deorum simulachra sepeliit sub delub-
rorum ruderibus & ruinis, ipsa terram emundavit ab ista
monstrorum multitudine, quibus latriæ cultus defereba-
tur ab hominibus, quorum aliqua crudelium sacrificio-
rum extorquebant tributa, nec nisi sanguinis humani ef-
fusione poterant placari. Illa est, quæ evertit Amphithea-
tra, ubi gloriæ ducebatur hominum corpora in frustra dif-
cerpere

cerpere: ipsa eliminavit sortilegia, mendacibus oraculorum linguis perpetuum silentium indixit, palamque, quas hic exercebant imposturas, per omnia detexit; quod Philosophi non minus vagarentur extra veritatis orbitam; quam Poëta; quodque profundi speculatores isti pro tunc somniarunt, quando meditari voluerunt.

Hæc est Religio, quæ superbix tyrannidem sub jugum servitutis misit, quæ Ambitioni alas succidit, desidia avaritiæ extinxit, quæ exundantibus inordinatæ luxuriæ eluvionibus limites præfixit postquam rationem ad nativam suam puritatem & dignitatem evexit, docuit humilitatem, temperantiam & castitatem: consuluit ea contemptum dignitatum, & amorem paupertatis; præcepit mortificationem sensuum, munditiem ipsarum etiam cogitationum. Uno verbo, ex cæcis his idololâtris veri Dei exsculpfit cultores, ex hominibus, qui antehac omnibus dæmonum vitiis laborabant, effinxit Angelos incarnatos.

Impossibile proinde est, considerare excellentias istius Religionis, ejusdem sublimitatem, sanctitatem, & miraculosum modum, quo fuit instituta, quo confudit omnium Accademiarum, in sæculo licet maximè exculto, scientiam, ac sapientissimos, qui floruerant unquam, mediante ignorantia duodecim rudium piscatorum, *scientia piscatorum*, tradit S. Ambros. *stultam fecit scientiam Philosophorum*, quo item modo se extendit per mundum universum celeritate incredibili, reluctantibus licet omni conatu omnibus mundi magnatibus. Impossibile, inquam, est, considerare tam paradoxa, & non unâ per sequelem necessariam inferre, quin Religio Christiana immediatè à Deo promanarit, cujus omnipotentix characterem portet
ac con-

ac consequenter, quòd fidelis gaudeat felici sorte infantis viventis sub directione tam sapientis & tam sanctæ parentis.

Qualem firmitatem Christiano consiliat, posse dicere; Undecim milliones Martyrum, sive testium, omnis ætatis, omnis sexûs, & conditionis, ex omnibus rationibus animo tam generoso, imò cum gaudio sustinuerunt ignes, rotas, novaculas, ardentis fornaces, & millenas subjère mortes, easque crudelissimas ad obfignandas proprio cruore veritates, quas credo. Ego honorem habeo, quòd insistere queam vestigiis justini, Irenæi, Cypriani, Ambrosii, Hieronymi, Augustini, aliorumque tam illustrium Doctorum, qui suis singuli sæculis suspiciebantur, ut præcipua Spiritûs, scientiæ, atque virtutis miracula! quòd sequi possim Constantinos, Theodosios, Clodoveos, Carolomanos, S. Ludovicos, Heinricos, Eduardos, Sigismundos, ac innumeram Augustorum Monarcharum coronam, qui præfixo in diademate Crucis signo has ipsas propugnârunt doctrinas, quas & ego cum iisdem pariter sustineo. Non fuerit possibile, ut veritas effugere potuisset viros tantos, animas tam innocentes, à quibus tamen cum ardore adedò intenso, intentione tam pura fuit inquisita; ut se prodiderit solùm exili & infami numero quorundam Novatorum, Libertinorum, nec cognosci voluerit, nisi ab animis, passionibus & vitiis excæcatis? quomodo: ergo omnes probæ conversationis homines versentur in errore, improbi & sacrilegi e contra perspectam habeant veritatem? Hæc omnia certè sunt procul ab omni probabilitatis apparentia, sensui communi prorsus contraria. Insolens sit, necesse est, qui vellet omnes Scriptores mendacii insimulare, in dubium revocare veritatem omnium

Histo-

Historiarum; vel fanè fateri debet talis infinitudinem quandam ægrorum, qui sanati, cæcorum, qui illuminati, mortuorum, qui resuscitati fuerunt, quique omnes testes existunt invincibiles articulorum meæ Fidei & Religionis;

Quod si fidelis tali ratione, uti potest, discurrat, nunquid discurret fortiter, & intellectus talibus motivis roboratus, testimoniis adeò firmis & immutabilibus nixus jure merito qualitatem intellectûs fortis firmique præferre potest? Videamus nunc; num Curiosus & obstinatus isti Libertini, qui fidem evertunt, similibus motivis gloriari queant, & an sustineantur ab extrinseco in suis particularibus opinionibus basi æquè robustâ.

Primò rescire cupio, ex quo renuntiârunt fidelium doctrinis, seque transtulerunt in libertatem credendi, quidquid sibi lubuerit, an meliores effecti, minùs jam iræ, avaritiæ dediti, plus modò studeant castitati, charitati, fortiores evaserint ad subigendas suas passiones? Saltem hoc fateri, oportet eum, qui bruti naturam non penitus induit, ita ut nec virtutem neque vitium ulterius discernere nôrit; bonam verâque Religionem adducere ad bonum, abducere à malo, sed ab eo tempore, quo fides in animis rationis hujus eclypsim passa est, omnem illi suam perdidere virtutem, ipsique viderunt, suam rationem infelici jugo captivitatis à passionibus suis subjici. Evidenter ergo constat, bonitatem & integritatem istarum opinionum particularium minimè roborare illorum intellectum.

Secundò, ad minùs habent præsumptionem quandam extravagantem, ac superbiam diabolicam, quæ ipsis persuadeat quòd soli sapiant, & intelligant; tam numerosam

rosam copiam testium in favorem Christianæ Religionis loquentium deserere nequeunt, quin etiam testimonio & autoritate aliorum quorundam utantur. Quinam verò sunt illi, qui ipsorum dogmata propugnant? sunt ne Doctores moribus suis inculpabiles? aut sancti, vitæ exemplaris famâ commendati? Minimè, sed ordinariè sunt proccaces, juvenes sine judicio & prudentiæ, ad minimum, sine solidæ doctrinæ fundamento; homines perditis moribus, vitæ luxuriôsæ dediti.

En eorum Doctores, eorum Martyres, eorûmque Confessores, sed quæso, dicatis mihi vos Libertini, num tanta securitate asseritis animæ mortalitatem, quanta certitudine nos asseveramus ejusdem immortalitatem? Hoc satis non est, certiores vos enim esse oportet: quia nobis periculum exinde non imminet, cui tamen vos manetis expositi.

Tam parum sunt firmati in propria & particulari sua opinione, ut, quando se in quadam afflictione constitutos deprehendunt, vel morti se propinquoires sentiunt, metuant, suas mox deponant opiniones, illas revocent, contremiscant, fremant, quam primùm de Deo infertur discursus, de quo ante dubitare audebant: incipiunt jam execrari sua principia, advocant Presbyteros, confideri præsumunt; ita ut è mille, qui hujusmodi erroribus impliciti vitam duxerunt, vix tres sint inveniendi, qui in ipsa dem vitam claudere velint.

Quænam igitur intellectûs vel animi fortitudo potest attribui istis, qui revocant, ac mutant opinionem eodem tempore, quo veritas melius debet esse cognita, & chatior, quàm unquam fuit? Inspiciamus tertiam causam inconstantia ipsorum, quæ est tertium meum punctum.

Z

Quæ-

III.
Punctum,

Quænam & causa firmitatis penes fidelem, & quæ subest causa dubiorum in Curioso, qui caret fide? Quoad primum in causa sunt bonæ ipsius animæ qualitates, quia per vitæ integritatem, per puritatem corporis sui per abstractionem cordis sui ab objectis sensibilibus, & per separationem sui à creaturis invitat Deum & communicanda copiosè sibi gratiarum subsidia, quæis mediantibus deinde firmiter & immobiliter in fide stabilitur.

Econtra incertitudinis ac dubiorum in Libertino & impio origo sunt pessimæ ipsius animæ qualitates. Primò enim perversæ & stultæ passiones obscurarunt in eo rationis lumen, intellectum oppresserunt. Fumosi & condensati vapores isti ex infami cloaca propriæ concupiscentiæ exurgentes superiorem animæ regionem occuparunt, & in illis perturbarunt sensum ac intelligentiam. Passi sunt in fluctibus malæ suæ conscientiæ naufragium, ut S. I. Tim. I. 19. Paulus animadvertit: *Bonam conscientiam repellentes naufragaverunt circa fidem.* Quam elegans est hæc Apostoli comparatio! quando eveniunt naufragia? furentes inter maris procellas, & horridas orientes tempestates. Quando verò exoriuntur ejusmodi procellæ & tempestates? tunc, cum cælum est obscuratum solis & reliquorum siderum radii spissis involvuntur nubibus. Credite mihi, quamdiu cælum conscientiæ est serenum, à passionum nubilus liberum & imperturbatum, fides in salvo ac secura est: quamprimùm verò conscientia vitiorum & affectionum sensualium tenebris est obfuscata, Ah, milleni mox vapores ex inferni abyssu emergunt, mille turbines temptationum sc. infidelitatis, & mendacii talem animam exagitant, & cuius novæ doctrinæ sectæ involuunt: *Circumferimur omni vento doctrinæ.*

Memen-

Mementote, monet S. Bernardus, dicti à Christo Magistro nostro nobis inculcati: *sint lumbi vestri praeincti*, Luc. 12, & *lucerna ardent in manibus vestris. Nisi ignis ille inferior extingatur, superior lucere non potest.* Lumen nimirum fidei & Divini amoris ignis in anima ardere, & lucere nequeunt, nisi passionem ignis, cujus fumo eclipsatur vester intellectus, penitus extingatur.

Secundò, hæc dubia & infidelitates non solùm ex obfuscatione intellectus prodeunt, sed ex perversa potius voluntate, in furias acta ob vehementiam passionum, pro honore & plausu proprio tuendo.

Talis est, quæ ad agnitionem veritatum Evangelicarum excandescit, eoquòd istius intentionibus sint oppositæ. Ipsa tolerare nequit, ut dicatur sibi, aut ignem concupiscentiæ suæ extingendum, aut in igne gehennæ jugiter ardendum: malè parata reddenda, & aliena quævis suo domino restituenda aut necessariò bonorum cælestium jacturam esse subeundam in sempiternum: vindictæ propriæ vel renuntiandum, vel æternam Dei vindictam sentiendam. Hæc est voluntas, quæ contra Deum insurgit, ejus que lumina suscipere respuit: *Rebellos lumini . . . Job. 24. 13. qui dixerunt Deo; recede à nobis, scientiam viarum tuarum & c. 21. 14. nolumus.*

Spiritus Sanctus hujusmodi peccatores comparat aspidum generi, quæ aures obturare dicuntur, ne incantatoris vocem percipiant: *Furor illis secundum similitudinem serpentis, sicut aspidis surda & obturantis aures suas.* Psal. 57. 5.

Tertiam causam istorum dubiorum esse solet ira Dei in tales peccatores, de quibus illud dictum Apostolicum verificatur: *Revelatur enim de cælo ira Dei, propter hanc se Deus ab ijs retrahit: ut non videatur ulterius ipsorum* Rom. 1. 18;

Deus esse. Quando de Deo cogitare volunt, mille obscuritates, & Chymæræ, mille impertinentes phantasiæ, & horribiles blasphemiarum eorum intellectum obruunt. Tradidit, & reliquit illos Deus Spiritui tenebrarum, ac tam profundè sepeliit in ista nocte infidelitatis, ut in clara luce gratiæ, & in pleno ipsius meridie cæcorum instar cespitent, veritates etiam maximè palpabiles non agnoscant: *Percutiat te Dominus amentia, & cecitate, ac furore mentis, & palpes in meridie, sicut palpare solet cæcus in tenebris.*

Deuter. 28.
v. 28. 29.

Detestemur istam fortitudinem intellectus, quæ aliud nihil est, nisi effectus maledictionis De: attrahere conemur super nos lumina fidei & gratiæ per humilitatem & submissionem intellectus nostri, per integritatem morum, & vitæ nostræ puritatem ut efficiamur aliquando felices in fruitione luminum gloriæ. Amen.

IMPI-

IMPIUS MALE- DICTUS IN SERVI- TUTE SUARUM PASSIONUM.

*Si audire nolueris vocem Domini Dei tui . . . ser-
vies Diis alienis, qui non dabunt tibi re-
quiem, neque die neque nocte. Deut. 28.*

Sæpius deplorandam duximus miseram cæcita-
tem gentilium in idolo-
latriæ tenebris degen-
tium, qui non modò opera manuum suarum
adorare, & in apotheosin referre contendebant pestem,
famem, bellum, aliæque magis infamia & nociva naturæ
monstra; sed insuper supra aras suas reponere sunt ausi,
quos vel referre horret animus, nefarios homicidas, ince-
stibus, & adulteriis infames nebulones, sub quorum tur-
pissimo schemate ipsa longe enormiora flagitia veneranda
& imitanda spectatoribus proponebant. Hoc est, quod
illis S. Gregorius Nyssenus exprobravit: *Deus vitiorum
suorum patronos effinxerant, ut non modò peccatum crimine ca-
reret, sed Divinum aliquid censeretur.*

Miseria Christiani peccato obnoxii incomparabi-
liter magis est deservenda: Siquidem is, postquam fidei lu-
minibus jam illustratus agnovit, unicum esse Deum, cui
soli sua servitia & obedientiam præstare teneatur; post-
quam donatus jam fuit libertate filiorum Dei, efficitur ni-

hilominus idololatra suarum passionum, eisque sacrificat de omni eo, quod est magis pretiosum.

DIVISIO.

Hæc est maledictio, quæ hodiè pertractandam se offert: sed, quia contraria juxta se posita magis elucescunt, placeat vobis, mihi concedere, ut ostendam in prima parte privilegia, favores justis possidentis verum, permanentem & gratam libertatem: in secunda maledictionem impii sub tyrannico jugo veri, perpetui & crudelis servitii degentis. Ad id verò præstandum imploremus auxilium Spiritûs libertatis, per interpositionem humilitatæ & ab omni creatura liberrimæ Virginis. *Ave Maria.*

**I.
Punctum.**

S. Augustinus super Genesin ad literam speciatim observat, quòd Deus in productione Universi prædicatum *Domini* sibi non arrogarit, præterquam tunc, quando primum hominem in terrestrem paradisum introduxit, eique imperium in illum, & omnes insuper alias creaturas concessit: quasi per hoc, notat hic S. Doctor, nobis significare vóluerit differentiam inter dominium, quod humana potestas, & quod Divina exerceat majestas. Ista quippe intendit constituere dominos & magistros: *in eo quod dominos ipse constituat.* Illa verò servorum & mancipiorum numero gloriatur. Est inventio Dei sapientiâ omnino digna ad ostendendam gloriam sui regni, ad illustrandam suæ curiæ magnificentiam, sibi deservire nolens nisi Reges, & personas perfectâ libertate donatas.

Id. quod S. Augustinus de Deo, ut Creatore, idem de Deo, ut salvatore, Christo Jesu sensit S. Ambrosius, quem is considerat victoriosum, non ob ingentem captivorum numerum ad morem mundialium heroum, sed ob assertorum è servitute in libertatem copiam. Ratio in promptu est,

est, quòd Christi bella & victoriæ non ortum trahant ex titulo justitiæ, sed gratiæ & Charitatis, quæ neminem lædi sustinent. *Christi victoria libertatis est, quæ omnes gratiæ vindicavit, nullum astrinxit injuriæ; quos Christus alligat, liberat; quos astringit, solvit.*

Eadem est D. Pauli doctrina in diversis locis docentis, maximè dum ad Galatas scribit, ijs per Christi passionem partam ostendens perfectam & supremam libertatem: *Vos in libertatem vocati estis, ... qua libertate nos Christus liberavit.* Galat. 5. 13. Haussit Apostolus hanc veritatem ab ipso Christo, suo magistro, quem alius ejusdem discipulus sic loquentem inducit: *Veritas liberavit vos ... si vos filius liberaverit, verè liberi eritis.* Joan. 8. 32, 36.

En primam rationem, quæ probat, servos Dei veram possidere libertatem, provenientem, ut videtis, ab ea quàm Deus donat, cujus dona sunt vera & perfecta bona; item à Christo Jesu, vero Redemptore nostro nos verè liberos constituyente, in tantum quidem, ut nos in amicorum etiam suorum numerum adlegere, dignetur: *Jam non dicam vos servos, vos autem dixi amicos.* Joan. 15. 15. Hæc prima ratio confirmatur aliis, desumptis ex natura Divini servitii, ejusque principali effectu.

Quid est, servire Deo? propriè loquendo, *Deo servire regnare est.* Videtur quidem ab initio in verbis istis contrarietas aliqua, servire, & regnare, obedire, & imperare. Perfecta ista libertas in gloriosa servitute, quæ nos Deo sub mittit consistit in hoc, quod nobilissimum exercitium voluntatis nostræ & vera possessio sui, quam homo habere potest, repereantur in obedientia, quam legi Divinæ exhibemus, infideli item sequela motuum seu inspirationum ipsius Spiritûs.

Sicus

Sicut rivuli cursus minimè dicitur violentus, qui mox ac oritur, per canalem deducitur suum: vel, sicut astra, si rationis essent capacia, causam se conquerendi non haberent ob directionem à superioribus Intelligentiis permanantem tanquam scientibus motuum illorum proprietates, effectus, ac perfectiones: ita homo pariter vim sibi, aut suæ libertati inferri, murmurare non debet contra Deum, dum eum ad obedientiam suæ legis pertrahit; ipsum enim facit operari modo nobilissimo & naturæ ejus animæ maximè congruo.

Quapropter S. Paulus in secunda ad Corinthios universim pronuntiat: *Ubi autem Spiritus Domini, sibi libertas.*
 2. Cor. 3. 17. Iterum in Epistola ad Galatas sequentia adjicit: *Si spiritu*
 Gal. 5. 18. *ducimini, non estis sub lege.* Non dicit, non habetis legem

Jacob. 1. 15.

sed non estis sub lege; hoc est, lex Dei vobis non imponitur per modum jugi, sub quo gemere debeatis; nec est jugum timoris, sed jugum suave & amabile, cui etsi alligati, perfectè tamen liberi persistitis juxta D. Jacobi assertionem: *Qui autem perspexerit in legem perfectam libertatis & permanserit in ea.*

Veritas ista adeò conformis est bono sensui & rationi, ut Seneca, solius naturæ moralibus principiis illuminatus, eam agnoverit, fassus, ingens & incomparabile hominis esse bonum, suum esse, id est, sui possessorem, sui dominum, & sui magistrum esse; *inestimabile bonum est, suum esse.* Addit præterea, quomodo id fieri possit: *Nemo suus fieri potest, qui non priùs sic Dei fiat, ut omnia cum Deo aut nolit, aut velit.* Alibi iterum docet: *si vis subicere tibi omnia, subice te rationi,* præcipuè rationi supremæ, quæ est ipse Deus.

Cassiodorus, utpote fidei luce irradiatus clarius & apertiùs in rem nostram loquitur, sic Deum alloquendo:

Tunc

Tunc ero meus, cum fuero tuus, dominus ero in me ipsum, quando obediens ero tibi.

Quis est effectus principalis obedientiæ, quam Deo exhibemus? *Vir obediens loquetur victoriam.* Victoria sanè illustris, quam per auxilium gratiæ consequimur de omnibus vitiis, ac passionibus. Prov. 21. 28.

Prima, & nobilissima hominis libertas est, D. Augustini testimonio, quâ per obedientiam suam erga Dei legem quis eximitur criminibus, quæ tyrannidem in alios exercent, sitq; dominus harum prædominantium passionum, quæ tot pene mancipia numerant, quod in terra homines computantur: *Prima libertas est, carere criminibus: ubi ceperit Christianus ea crimina non habere, tunc incipit, caput erigere ad perfectam libertatem.* Consentit S. Gregor. Nyssenus suo calculo, dum justum turpi servitute inordinatarum suarum passionum liberum introducit in possessionem gloriose libertatis Filiorum Dei, cujus meminit Apostolus: *Ipsa creatura liberabitur à servitute corruptionis in libertatem Filiorum Dei.* Rom. 8. 21.

In hoc puncto, ait S. hic Pater super Genesin, principaliter relucet character filiorum Dei, & gloriosa illa similitudo, de qua ab initio mundi loquebatur Deus, quando statuit secum: *Faciamus hominem ad imaginem ad similitudinem nostram, & præsit piscibus maris, & volatilibus cæli, & bestiis, universæque terra.* Videtis ne, advertere nos jubet idem S. D., quod in imperio Deum homo repræsentare, eique assimilari debeat? In quod autem suum exercere dominium & imperium oportet? in voluptatem, in ambitionem, & avaritiam, maximè verò in passiones omnes, quæ in sensu morali exprimentur, ac significantur per pisces maris, volucres cæli, & bestias terræ. Genes. 1. 26.

Si velitis, ut eruamus præsentem veritatem ex ipsius fundo & fonte: observetis, velim, quod Ethica, & fides doceant, nos omnes turbinibus civilis cujusdam & intestini belli implicitos esse. Habemus in nobis ipsis, penes quem sit summa potestas, spiritum rationalem: *Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius.* Interea tamen *caro concupiscit adversus spiritum, rebellis servus.* Omnes item passiones nostræ arma corripunt contra dominum suum legitimum, quem throno deturbare attentant, ut tyranno auctoritatem stabiliant. Isti bello cuncti sumus intricati duplici ex capite: primò, quia sumus homines è corpore & anima compositi. Secundò, quia à Protoplaste Adamo, eoque rebeli parente descendimus, qui primus hanc intestinae rebellionis telam exorsus, inde in nos vitiatam à se stirpem deduxit in vindictam suæ inobedientia. *Sic vindicatur in rebellem, ut ipse sibi sit bellum, qui noluit habere pacem cum Deo,* est animadversio S. Augustini.

Quinam sunt ergo, qui hoc tyrannidis jugum excutiant, quo nos natura corrupta & peccatum opprimere nituntur, & qui per istum remedium veram tueantur libertatem? Illi soli, qui Deo obtemperant, & qui possident eam libertatis gratiam S. Paulo promissam à Deo, iisque omnibus, qui se ad recipiendam ipsam præparate *2. Cor. II. 9. voluerint: Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.*

Sive igitur consideremus Deum & Christum auctores libertatis in iusto; sive consideremus naturam obedientia & servitii, quod hic Deo præstat; seu reflexionem instituamus supra effectum, quem in illo producit hæc obedientia; manet evidens, quod is veram perfectamque possideat

possideat libertatem. Ista libertas, secundo, est constans & perseverans; deperdere ipsam nequit; conservat eam in medio carcerum, inter catenas & vincula. Ratio hujus est aperta, quod illa non sit extrinseca homini, sed in fundo animæ sita; consistit in possessione gratiæ, quæ homini invito nullatenus potest subtrahi. In probationem assertionis nostræ adducit S. Ambrosius Josephum, quem malitiâ fratrum suorum venditum in Ægyptum, etsi David servum pronuntiet: *In servum venundatus est Joseph,* servus Psal. 104. 17. tamen reverà non fuit. Corpus quidem innocentis multo gravabatur ferro, nihilominus anima semper remansit liberrima: *Humiliaverunt in compedibus pedes ejus, sed non animam ejus.* Quomodo enim, inquit Mediolamensis Antistes, dicatur servus, qui oraculi instar consulebatur à Regibus Ægypti; *quomodo hic servus, qui erudit principes populi, & universum Ægypti populum in servitutem redegit?* S. Joannes Baptistæ apparenter quidem succubuit victima crudelitati Herodianæ, à quâ in ergastulo tenebatur mancipatus: de illo tamen æquè; ac universim de sanctis Martyribus istud Tertulliani axioma verificatur: *Etsi corpus includatur, omnia Spiritus patent, nihil cruc sensit in nervo, dum animus est in cælo,* corpus quantumvis sit vincularum, spiritus fruitur libertate.

Tertiò, quemadmodum hæc justæ libertas est vera & permanens, ita pariter suavitati & dulcedini est sociata, eoquod consistat in pace interna animæ, cujus dulcedini nihil in mundo comparari potest; *Pax Dei,* expertus loquitur D. Paulus, *quæ exsuperat omnem sensum.* Veri Dei Philp. 4. 7. servi constituunt populum cum millies beatum, cujus apud Deum meminit: *sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in requie opulenta.* Isa. 32. 18.

II.
Punctum.

Jam alteram obvertamus faciem, & dicamus in ista secunda parte, quòd per rationem à contrario petitam, peccatores Deo obedire detrectantes, quocunque in statu, vel qualicunque in conditione versentur, nequeant à se excutere jugum veræ permanentis, & crudelis servitutis.

Suprema, absoluta potestas & independentia est bonum à Divinitate inseparabile. Novit quidem Deus quandam è nihilo extrahere creaturam, & ad tantum magnitudinis gradum evehere, ut ipsius immensitas se undique per omnia extenderet. Nec Divinæ potentia repugnat quàm eidem communicaret capacitatem intellectus tam amplam, ut cognitionem infinitudinis objectorum assequeretur: sed talem producere non valeret quæ semper esset independens à suo Creatore. Frustraneum itaque est, ut impii jugum adèd honorificum & amabile excutiendo, se nolle servire protestantur cum illo, quem Jeremias inducit: *Confregisti jugum meum, & dixisti: non serviam*, servient, quantum vis inviti. In libera eorum optione non est, servire, aut non servire, sed servire domino, qui ipsis placuerit.

Minus implicas, videre rivulum sine fonte, radium sine suo sole, quàm creaturam absolutam & independentem. Independentia perfectio est incommunicabilis, & quòd plures perfectiones creatura à Deo participat, tantò magis ab illo dependet, cum omnes perfectiones istæ totidem sint tituli præstandæ servitutis.

Millies igitur infelicis ejuscemodi Christiani, qui illicio libertatis mundanæ inescati, & sub prætextu volendi cogitare id, quod volunt, volendi, loqui quomodo volunt, agendi, quodcunque libuerit, tegunt turpiorem servitutum velo malitiæ, uti S. Petrus innuit: *Velamen habentes malitia*

malitia libertatem. Jactant illi, se vivere liberos, id est secundum proprium humorem suamque phantasiam: volunt sequi suam imaginationem, facere id omne, quod placet; ubi tamen non advertunt, se per hæc degenerare in mancipia corruptionis, id est, naturæ destructæ & corruptæ per peccatum, & à dæmone occupatæ: quod etiam S. Petrus declarat: *Libertatem illis promittentes, cum ipsi* 2. Pet. 2, 19. *servi sint corruptionis.*

In isto infausto statu reperiuntur omnia, quæ nobis imaginari possumus, tanquam spectantia ad veracem quampiam servitatem: tyranni sine numero, tenebrofi, subterranei recessus, obscuri carceres, catenæ & vincula ponderosissima, supplicia & tormenta acerbissima.

Axioma famosum refert Apostolorum Princeps, quod ubivis gentium receptum, armorum item juri congruit: *A quo quis superatus est, hujus & servus est.* Quapropter *Ibidem.* Christianus, qui spreto succursu gratiæ Christi à diabolo se superari permittit, eodem mox tempore efficitur ejusdem mancipium, imò omnium, quot in orco numerantur, dæmonum. Quia, *qui facit peccatum, servus est* Joan. 8. 34. *peccati,* est pronuntiatum infallibile Divini Verbi. Et experientia nobis magnifestè ostendit, peccatorem à tot gubernari tyrannis, quot in eum dominatur passiones. Ecce, quales hi sint tyranni?

Quid est amor profanus, fruitio voluptatem prohibitarum etiam Divini spiritus oraculo, quam fovea, carcer? *Fovea enim profunda est meretrix, puteus angustus.* Qui *Prov. 23. 27.* dam pictor mundanam adumbraturus venustatem cum omnibus suis fascinis & illicitis, tabulæ suæ istud duntaxat verbum infernè, nec sine ratione suffixit: *Labyrinthus,* siquis enim vinculis carnalis amoris semel est irretitus,

exitum reperire non ampliùs poterit, hic occurat Mino-
taurus, aliàque monstrosà bestià, cor illius devoraturà.
Verbo juxta Scripturà phrasin omnis perversa habitudo
est abyssus profunda, in qua peccator jacet sepultus; *Cùm
in profundum venerit. &c.*

Prov. 18. 3.

II.

Pandum.
Pl. 118. 61.

Denique in probrosa hac servitute peccatores sunt
vincti & illigati: *funes peccatorum circumplexi sunt me*, hic
item sunt affixi catenà, hic sunt discerpti à remorsibus
conscientià suà. Quòd si servitus ista sit vera, tamdiu per-
manet, quamdiu peccator in peccati statu persistit. Idem
mancipiis Algerianis aut Tuneranis non evenit, hæc
enim saepe suos effugiunt tyrannos, nec ipsorum catenà
nisi membra constringunt exteriora. Impius verò *intra se
dominos habet intra se servitutem patitur*, ut notat D. Am-
brosius, hæc vincula sunt ex cordis illius substantià fabre-
facta, *velle meum tenebat inimicus, & inde fecerat cate-
nam*: D. Augustini querela olim fuit.

Deut. 28.

Sed ante omnia servitus ista crudelis est ob tres rati-
ones, in verbis præfixi mei thematis contentas: *Si audire
nolueris vocem Domini Dei tui . . . servies Diis, alienis, qui
non dabunt tibi requiem neque die, neque nocte.*

Primò, peccator serviet non uni domino, sed pluri-
bus, *diis*. Secundò, sicut hi domini & dii non erunt legi-
timi domini, & veraces ipsius dii, sed tyranni, & deastri,
ita erunt immites sine ullo pietatis sensu, sine compassi-
one in suum servum, *Diis alienis*. Tertiò, domini erunt
furiosi, intolerabiles, adeò, ut eum continuo sint oppres-
si citra ullam nocturnà aut diurnà quietis indulgenti-
am. *Qui non dabunt tibi requiem neque die, neque nocte.*

Quemadmodum non habemus nisi cor unum ani-
mam unam, ita unicum duntaxat Deum veneramus, cui
servi-

serviamus, qui in suos tam benignus, ut malit potius uti jure & titulo patris, quam domini, vel magistri erga ipsos; *Non dicam vos servos, vos autem dixi amicos.* Peccator uni Deo servire renuens, hanc unitatem in pluralitatem dominorum partitur: quid faciet? non habet nisi unum cor, id insuper est valde exile, & nimis angustum capiendis tot, tamque vagis passionibus, quæ nullis limitibus se coercere sinunt. Quod autem molestissimum, est, tales dominos sibi semper contrarios, nunquam convenire in suis intentionibus; præterquam in re solum unica, quæ tendit ad torquenda & ex crucianda miseranda sua mancipia.

Non potest quidquam pulchrius, nec eloquentius hac super materia afferri, quam id, quod Petrus Venerab. Cellensis Abbas in tract, *de panibus*, Scriptum reliquit: *Imperant ei vitia, non domini, sed tyranni: imperant, sed sine miseratione; mandant, sed sine discretionem; congregant super uno, sed cum dissensione: rixantur frequenter inter se isti tyranni,* ex. gr. passio voluptatis exigit prodigalitatem, avaritiæ passio econtra vult, parci sumptibus ambitio urget laborem, ut obineatur honor, cui amor quietis & vitæ se hinc opponit. Certamen hoc in seipso expertus testatur S. Augustinus: *Certant in meipso, de meipso cujus potissimum videar.* Quid verò in ejusmodi conflictu justo agendum, quomodo pugnandum, mox sequitur: *Ego autem quantum valeo, resisto, Jesum meum reclamo, Jesu meo me commendo,* sed peccator, qui gratiam non habet tollendi istam dissensionem cedit his tyrannis in prædam, qui per istos contrarios motus ipsum distrahunt, ac discerpunt.

Non credo, asserit D. Ambrosius, quod maleficus quispiam à quatuor equis in diversa abstractus, tantum, quan-

quantum hæc miseranda mancipia sustineant, quorum corda à passionibus tam passionibus tam oppositis distrahuntur. Propheta Isaias ad mirabili modo hoc tormenti genus nobis repræsentat, quando docet, dæmones vitiosarum passionum præfides elevare se aliquando contra infelicia sua mancipia, iisque effero & crudeli vocis tono imperare: *incurvare, ut transeamus*: prosternite vos in terram, ut suppra ventrem vestrum incedentes, pedibus vos consulcemus *incurvare, ut transeamus*.

Isa. 51. 23.

Ibidem,

Asmodæus animæ alicujus tyrannidem nactus, eam compellit, ut se omni turpitudini, quæ nostram naturam commaculat, subjiciat; *incurvare*: raptat illam per omnes cloacas, & oppidi immunditias; cogit ipsam ad erogandamagnas expensas, pro latis factione quadam brutali consequenda.

Mox avaritiæ dæmon insurgit thronum occupat, præcipit: *incurvare*. Eò miserum peccatorem adigit, ut propter pecuniarum profusionem in infames ejuscemodi delicias propemodùm desperet: in tantum premit eundem, ut omnibus injustitiæ artibus deditus, per fas & nefas corradat, quo honorum jacturam, quam incurrit, compenset. Sic vix liber fit ab una passione peccator, mox recidit in aliam, mutat quidem dominum, nunquam tamen jugum excutit servitutis. Dicere vobis liceret cum M. Gregorio, infelices istos mortales in lumen dæmonibus destinatos, à quibus pilæ instar projecti, de vitio in vitium, de passione in passionem detrudantur. *Ludus est dæmonum cum vagas & instabiles animas de vitio notant in vitium.*

Credite mihi, quod jam monui, cor humanum nimis augustum, excipiendis passionibus tam amplis & vastis; quapropter se mutuò percutiunt, jugi. & que repercutiunt,

cutiunt. An nunquam spectâstis mare angusto freto conclusum? id fremit, tumet, irascitur, spumantes fluctus in adversas libertatis suæ obices, scopulos nim, evomit; jam in altum se erigit, jam in profundum subsidit, perpetuum patitur fluxum atque refluxum. En vivam, Isaia teste, cordis humani à passionibus agitati effigiem: *Impii autem, Isa. 56. 20. quasi mare fervens, quod quiescere non potest.* Quod alia versio significantius exprimit: *impii ad instar Euripi fremunt.*

O Deus! quàm ille se egregium probavit poëtam, seu mendacem, exclamat Seneca, qui noctem quandam tranquillam descripturus canit: *Omnia noctis erant, placida composita quiete, omnia, hoc factum est: nulla quies est, nisi quam ratio composuit.* At quid servit, custodiri strictissimum silentium in anteriori principis camera, si interiori conclavi cordis ingentes insolentium passionum turmæ seu potiùs dæmonum horrendum edant clamorem? S. Chrysostomus admirabilis est in præsentī materia dum se confert ad unum horum mancipiorum, id sic alloquens: Mibone amice, ex vicenis & quatuor horis, quæ diem, noctemque componunt, queram, obsecro, tuæ designata est quieti? numera tuas inquietudines timores tuos, displicentias, desperationes, citiùs sanè ad calculum revocarem maris arenas, fluminum guttas.

Nonne verum est, ab infroenium tuarum cupiditatum motibus cieri tempestatem in tuo corde, etiam tunc temporis, quo turbulentus alioquin Oceanus pacificè suos componit fluctus, omnis naturæ strepitus quieto compefcitur silentio? quòd si phrenesis tua, quòd minùs id cognosceres, prohiberet, habemus Deum omnis veritatis, qui testatur: *Non est pax impiis, dicit Dominus.*

Bb

Accedit

Prov. 30. 15.

Accedit, quod ista servitus sit crudelis; quia, quò plus his indulgetur tyrannis, magis exigunt, & quidem respectu mancipiorum magis se submittentium truculentiorum exercent tyrannidem. Longè prius satis fieret alioquin insatiabili, Neronis, Heliogabali avaritiæ, aliisque similibus abortivis naturæ monstris, quàm inordinatis istis affectibus & desideriis, qui ut fame sitique exhaustæ sanguisugæ incessanter clamant: *affer, affer*, plus ultra nunquam satis.

Psal. 13. 3.

Quid non tentat homo gulæ deditus, novus aliquis Sardanapalus ad explendas carnis, ventris concupiscencias? Vocat Psaltes *sepulchrum patens guttur eorum*, continuò apertum, in quo tot pecudum, attilium cadavera, tot ciborum genera exquisitè cocta sepeliuntur; tot infunduntur amphoræ vini nobilissimi, nec tamen explentur unquam.

Petite ex avaro isto, quas curas coquat, labores devoret, quot tædia digerat, ut avaritiæ suæ os obstruat, eisi intereà adeò urgens, tamque importuna non fuerit. Si verum est dictum illud Theophili Alexandrini: *Avaritia senescere nescit*; reliqua ferè vitia cum vitâ decrescunt, hæc senium non sunit, viret in omni ætate viribus semper integris.

Et tu Veneris infame mancipium, immunde libidinis porce, quæ hætenus non tentasti ad exsaturandam carnis tuæ pruriginem? ædes tuæ jam dicuntur destructæ, fanitas deperdita, honor diffamatus, vita abbreviata, mortem, imò infernum dudum millies promeritus es, ob tot contractas lethalium peccatorum noxas. Num verò aliquando tibi satisfactum? Negativum audire videor responsum; & quòd infernalis hic sub nive caniitei tuæ la-
rens

tens ignis, velut sub cinere adhuc gliscat, nunquam non ardeat, usque dum ipse in fumum abeat, majori quàm unquam furore sæviens. *Implet luxuriam, & adhuc esurit; sustinet pœnam, & adhuc crescit,* ut adnotat Venerab. Petrus Cellens. Abbas.

An exactiorem quis crudeliorem sibi imaginari queat, præter istam, ubi sine fine petitur, & repetitur, etsi milies sit solutio facta; ubi ad mensuram solutionis fit continuatio supplicii? *Inclementius nihil hac exactiorem, ubi solutum semper repetitur, innovata cum cruciatibus repetitione,* ita censet Madnus hic Abbas. *Mallet,* addit is insuper, *non habere membra, quàm tot suppliciorum pendere vectigalia:* mitius mecum ageretur, si rotæ cujusdam essem aculeis innexus, quàm adeò crudeli & infami servituti subiectus.

Non minor amplius, quòd olim S. Augustinus docuerit: sicut tyranni ad excrucianos Ecclesiæ Martyres solebant adhibere carnifices; ita utitur dæmon passionibus inordinatis veluti lictoribus ad suos, mundi, & inferni Martyres probandos. Id reverà asserere post tantum Doctorem, non erubescio, quòd carius emant damnata hæc mancipia infames suas delitias, quàm SS. Martyres æterna cœli gaudia: *Plus torquetur libidinosus voluptatis amore, quàm Martyr Christianus sanguinis effusione.*

Fallitis vos, & fallimini vos mundani, cum Prædicatores ut importunos ac Criticos traducitis, qui à vestris delitiis vos abstrahere intendunt: fallimini, inquam, si quidem nos intensius, quàm ipsimet, vestram quærimus felicitatem & satisfactionem; si vos exhortamur ad mortificandas passiones vestras, quæ juxta fidei, rationis &

experientiæ dictamen necessariò summum vestrorum tormentorum sunt supplicium; si vos provocemus, ambabus arripere manibus gladium, ad eas funditùs delendas, ad pacem vos invitamus. *In pace autem vocavit nos Dominos.*

Hoc verum est, mi Prædicator, opponet mihi aliquis; intereà tamen sequendo doctrinam vestram, me vitâ successivè privo; necesse erit, ut istud deseram, illo me bono exuam, ne ulterius me isthuc conferam, nec ampliùs ibi compaream. Ah! quid, quæso dicis? Onus intolerabile imponis humeris meis, sub cuius pondere succumbere me oportet. Deciperis, repeto denuò non succumbes, non moriêris, animum sume, supprime passiones has, quæ hactenus te in præsens usque oppresserunt, & pacis tranquillam quietem invenies. Isti pariter intricatus hærebat errori olim S. Augustinus, æquè ac tu, eo tamen expeditus, expertus illius falsitatem, *quàm suave, is exclamat, subito mihi factum est, carere suavitatibus nugarum, & quas amittere metus fuerat, amisisse gaudium fuit,* imitare hanc S. Patris generositatem, recipies Dei benedictionem, gustabis dulcedines gratiæ ipsius in præsenti, in futuro autem delitiis afflues gloriæ sempiternæ. Amen.

IMPIUS MALE-
DICTUS IN REMOR-
SIBUS SUE CONSCI-
ENTIÆ.

*Si audire nolueris vocem Domini Dei tui . . . . da-
bit tibi Dominus cor pavidum, & animam
consumptam mœrore, timebis nocte & die.
Deut. 28. v. 15. 65. 66.*

Quando in Scriptis Gentilium lego, quòd pecca-
tum necessariò post se suum trahat supplicium;
sceleris in scelere supplicium est; quòd ipse impius
fit sui primarius tortor, sui que infortunii faber: *prima &*
maxima peccantium pœna, peccasse est, juxta Plutarchum.
Quando video Senecam agnoscere, & adorare Divinam
Providentiam, unaque eidem grates exsolvere ob re-
rum omnium ordinem, tam suaviter, quàm sapienter in-
stitutum, speciatim ob præfixam cuivis homini in quam-
cunque statûs eminentiam subvecto, peccanti etiam in
præsenti vita suam pœnam; *nullum scelus licet fortuna*
suis exornet muneribus, licet tueatur, ac vindicet, impuni-
tum est.

Seneca epist.
98.

Seneca ibidem

Quande ex Epicuro, in omnibus Sapientum Aca-
demiis tamquam infami & brutali homine semper pro-
clamato, suos docuisse discipulos intelligo, quòd si juxta
proprium suum beneplacitum vitam instituere velint, in
quo summam ille felicitatem reposuit, studiosè nihilomi-

nus peccatū evitent, eoquod offensa & pœna sint geminæ forores, uno tempore conceptæ & natæ tormentum & timor sint socii criminis individui. Quando inquam, has veritates addisco ex ore illorum, qui studio consecrantur, ut mendaciis fidem adhibeant, erubesco. nec immeritò; quod Christiani cœlesti disciplinā imbuti sint rudiores pagani, magis brutales Epicuri asseclis, utpote sibi persuadentes, rerum bonum, solidūmq; gaudium inter vitia posse reperiri. Discurramus hodie sanius de falsa hac peccatorū pace, & discamus ex damno impii à Deo maledicti, extraneam istam pulchritudinem, externam illam lætitiā, alloquium hoc tam gratum, non esse aliud, nisi tegumenta cordis exulcerati; falso beatos mundanæ felicitatis alumnos cruciatibus continuis remordentis conscientiæ torqueri, perfimiles esse delubris in Ægypto, in fonte auro radiantibus, etsi aliud ibidem interiùs nil conspiceretur præter serpentes & Crocodilos corda illorum corroden-tes. Discamus, eorum inobedientiam juxta Dei comminationem vindicari per timores & terrores assiduos.

Gloriose Spiritus Dei, qui es Deus pacis, & unicum principium veræ lætitiæ, da nobis veritates istas agnoscere; hanc enixè rogamus à Te gratiam per illius suffragium, quam tibi elegisti in sponsam tuam. *Ave Maria,*

Quid est conscientia mala? Si responsum petamus è profanæ Sapientiæ trypode, audiemus, esse rigidum censo-rem, tyrannum implacabilem, irā excandescentem tortorem, Megæram aliquam; verbo, infernalium furiarum turmam, quæ aspidibus cincta, flagris & faculis ardentibus armata, peccatorem obsidet, & incessanter discuciat: *Sua quemque fraus, & suus, terror maximè vexat, hæc sunt impiis assidua, domesticaque furia.*

At

At sequendo sacratiora, eaque infallibilia Divinæ sapientiæ dogmata, quid nobis illa de conscientiae malignitate enuntient, advertamus. Est biliosi, seu irâ bullientis cruoris aculeus, crudelis spina, quæ cordis medullas perforat, omnia cruentat. *Conversus sum in arumna mea,* Psal. 31. 4. *dum configitur spina.*

Est tinea ossium intima continuo consumens. *Ego quasi tinea Ephraim.* Est adversarius noster importunus, qui nos toto vitæ præsentis decursu instanter affligit, nisi ei consentiamus, de quo Christus mentionem injicit: *Esto consentiens adversario tuo cito, dum es in via.* Est vermis, qui arrodit cor animæ, in fatuis voluptatum delitiis natus, mori nequit, nisi amaritudine absynthii & pœnitentiæ contritus. *Vermis eorum non moritur.* Est vipera illius viscera discerpens, qui ipsam produxit: *Concepit dolorem, & peperit iniquitatem.* Est infernus in hac vita peccatoris. *Convertantur peccatores in infernum,* id est secundum D. Augustini interpretationem; *Dentur in manus suas, & illaqueentur delectatione mortiferâ.*

Perceptis jam Scripturæ conceptibus, videtur nil posse dici efficacius de tormentis perversæ conscientia, quam id, quod S. Bernardus assertit, cujus verba triplicem, eamque pulcherrimam & exactissimam subministrabunt divisionem. *Mala conscientia tribus fungitur officiis ex parte peccatoris ipsa testis, ipsa iudex, & tortor est.* 1. Tanquam *testis* vel accusator per suas objectiones nos confundit. 2. Ut *Judex* per sua mandata nos stringit, & condemnat. 3. Ut *tortor* per suos remorsus nos affligit; *accusat, judicat, cruciat.* En tria discursus mei puncta.

Facile

Facile possumus nocturnis in tenebris sepelire nostra scelera, inquirere loca ab hominum consortio remota ad peccatum opportunius perpetrandum. Hoc verò frustraneum, impossibile est, ut nostrorum officiorum auctoritas, aut divitiarum nostrarum ingens cumulus ora obstruant injusticias nostras spectantibus, linguas linget, quò minùs in vulganda nostra delicta se effundant, ac mundus universus condemnet, de quo nullus audeat conqueri. Quòcunque nos conferamus, in quovis loco conscientia nobis assistit, & in medio turbæ nobis plausum ferentis ruborem imprimit per suas exprobrationes. Vocatur ipsa à D. Bernardo testis domesticus, comes inseparabilis, non tamen propterea intermittens testari contra proprium suum Dominum: *Quòcunque vado, conscientia mea non me deserit, ubicunque, mihi gloria vel confusio inseparabilis sic sic in domo propria, & à propria familiâ habeo accusatores & testes.*

Credite mihi, addit idem mellifluus Doctor: *Nullus molestior oculus suo cuique, non est aspectus, quem tenebrosa conscientia suffugere magis velit, minùs possit.*

Vix commissimus malum, mox accusator adest, ut suum exercent officium, dum contra nos insurgit, teste D. Chrysostomo, nobis exprobrat, & ipsi pectoris meditullio inelamat! Ah! temerarie, quousque te tua insolentia, ut ausu nefario præsumeres contemnere majestatem Dei, sacratas illius transgredi leges? Hæc ne, ingrata, est recognitio tot favorem, tantarum gratiarum à Divinæ bonitatis fonte promanantium? An nescis, impie, te per hanc lethalem noxam incurrisse odium Dei tui? te denuò Christum Cruci suffixis-

Cruci suffixisse, amisisse te inexplicabiles Paradisi delicias, te promeritum æterna inferorum tormenda? *Statim conscientia insurgit, inclamans, & magnitudinem peccati ostendens. Fugere non potes conscientiam tuam, amarulentam accusatricem.* Sicut effugium nullum patet, ita nec ullum eam corrumpendi argento, medium suppetit: *Hoc tribunal pecuniis non corrumpitur, blanditiis non acquiescit.* Quemadmodum enim suam commissionem immediatè à Deo obtinet, cujus bonum & honorem tuetur, ita non respicit personam hominum, non reveretur Imperatorum thronos, non suspicit coronas Regum, nec tiaras Pontificum attendit: objectiones, invectivas declamat, cum alii Panægyres adornant; ruborem, confusionem imprimitis, quibus alii laudes concinunt, publicos ferunt plausus. Licet etiam extrinsecus non adsit, quem pertimescatis; nullus adsit, qui vos confundat, accusator, qui sententiam contra vos ferat, iudex; qui minas intentet, hostis; impunitatem tamen, vel quietem promittere vobis minimè potestis; intrinsecus enim latet, qui litem moveat, pacem turbet, vos convincat, & perterreat. *Non timebis inimicos, erit in te, quid timeas: licetorem evades, spiculatorem effugies, non sufficit, te tenebis.*

Aliâ probatione hîc opus non est pro veritatis istius assertionem, sufficit exemplum è maximis coronatorum capitum unius, Davidis sc., qui nos docet, se post admissum scelus à propria conscientia tam fortiter accusatum, tam efficaciter confusum, ut rubore plenus ne oculos quidem cælum versùs sustollere sit ausus; sed in terram duntaxat defixos tenuerit: *Miser factus sum, & curvatus sum usque in finem, tota die contristatus ingrediebar.* Curiales & officiales aulæ stupebant non modicè, quòd viderent à Rege

Cc

tam

tam mœsta fronte ad eò latos recipi cursores, optatissimas secum ferentes novellas de recens interceptis oppidis, integris modò provinciis ejus imperio adjectis, prælio fugatis & ad internecionem deletis hostibus sub gloriosis Joabi Archistrategi auspiciis. Dum dicti aulici, inquam, inter gratulantium festivos plausus, faustas victoriæ acclamationes nil præter anxii cordis suspiria & gemitus animadverterent, tam intempestivæ mœstitiæ illi radicem perquirere. Unde, vel quæ, Rex invictissime, tam insolitæ materies tristitiæ? quidnam illum, quod cor tam fortunati, à Deo copiosissimè benedicti, hostibus ad eò formidandi, ab amicis tantoperè æstimati Principis, Patris patriæ, & omnium nationum delitii, turbare, inquietare possit, vel ausit? sed responsi loco profundum silentium, amari & frequentes è regio cubili prorumpunt intermissis lachrymis gemitus, ubi conscientia, torquendo Regem, suum exercebat officium, eique ob oculos proponebat intuendam vivacem suorum flagitiorum imaginem. Videbatur sibi David nonnunquam, se quasi oculis spectare fumantem adhuc è plagis Utriæ profluum cruorè; adulterii infamiam frustra laboravit è memoria abolere, tradere oblivioni: *Peccatum meum contra me est semper*, seditionem in me jugiter commovens; conscientia nimium in mei carnificinam ingeniosè sævit, mihi nullam unquam quietem indulget, tam genuinis mea scelera coloribus exprimit, ut ea coram intueri videar: *Non est pax ossibus meis à facie peccatorum.*

Psal. 50. 5.

An non exquisiti supplicii genus est: *Nocte dieq; sum gestare in pectore testem*, oculis videre, auribus audire, ad latus suum continuò habere accusatorem irritatum, suis nos improperiis indefinenter vexantem? Attamen-
hujus

hujus se tradat manibus, necesse est, si quis peccare intendit.

Quando impius animum divertere cogitat, conscientia ipsius, quam sibi reddidit adversantem memoriæ representat istum incestum, brutalem in juvenili ætate dudum commissam illam turpitudinem. Idem aliò mox intellectum suum detorquet; sed conscientia eum confestim persequitur, hoc homicidium, hoc furtum, hanc proditionem mentis objicit obrutibus. Expellit quidem peccator molestas ejusmodi muscas; at eodem tempore digito quasi ostendit istas ædes, familiam destructas per ipsius fraudes, istas viduas, orphanos & egenos oppressos, vindictam à Deo de illius injustitiis sumendam expostulantes. Impius faciem avertit & mentem, abigit, & arguit nimis importunam admonitricem. Sed obstinata conscientia acrius instat, umbram in lucem protrahit infelicis cujusdam puellæ, cui simul & semel olim floris virginæ decus, & jus ad cælum subtraxit, quæ inter rogi infernalis flammæ hunc raptorem incusat ut authorem æternæ suæ damnationis, & omnibus à se commissis reatibus obnoxium, cum primis tot sacrilegarum Confessionum ac Communio-
num participem.

Proprietatem hanc recepisse conscientiam à Deo, agnovit Victor Episcopus Carthagenensis, ut defectibus nostris tribueret immortalitatem, & vitam in memoria nostra perpetuam, nobis licet invitis. *Conscientia, apud quam non moritur, omne quod gerimus.* Etiam si elinguis existat, nihilominus fortiter semper inclamat, *quæ, cum loquendi non habeat usum, servare tamen nescit silentium.* Diceretis, pergit hic Sanctus Præsul, esse apparitorem Di-

vinae justitiae ad torturam vobis destinatum: *Harec pectoris tenet te reum, & in sua dictione captivum.*

Quod verò intolerabilius adhuc videtur, est, quòd conscientia nos affligat, nobis instet, tam vivas imprimendo imagines, ut intellectus invertatur, iudicium turbetur, sibi persuadeat, se videre, quod non est. Id expertus est Nero, cuius historia satis perspecta; eandem mentis vacillationem sensit Theodosius Rex Italiae, qui apposito immanis piscis capite supra mensam; Symmachi injustè à se interempti, caput coram spectare, sibi imaginatus fuit, quasi caedem suam ulciscendi vindictam spirans expectaret. Testis quoque accedit Saulus, qui juxta Tostati glossam in mortis faucibus constitutus, desperabundus exclamavit, se, quos jugulandos praeceperat sacerdotes, jam sui accusatores coram Divino tribunali, intueri. *Sta super me, & interfice me, quoniam tenent me angustia.* Ubi Tostatus ex Hebræo vertit: *quoniam me tenent ora vestimenti Sacerdotalis.* Testis insuper est Henricus Rex Angliae, qui, ut refert Sanderus, paulò ante mortem sibi cernere videbatur coronam Religiosorum, quos violento pariter fato opprimi procurârat, lectulum suum obsidere. Testis denique sit Constantius Græcorum Imperator, qui post illatam fraternam caedem Diactri, conscientiae inquietudine & remorsibus in tantum exagitatus fuit, ut crederet, umbram fratris undiq; sibi occurrere, calicem effuso sanguine refertum propinantem, & exprobrantem: *Bibe, bibe frater.*

O quàm verissimum itaque manet vulgatum illud adagium: conscientia plus valet, quàm mille testes! O Deus! quis non mallet potius circumdari ingenti accusatorum turbâ cum famosissimis à capite stantibus Advocatis,

eis, quàm secum ferre hunc solum testem & accusatorem individuum; postquàm enim illi suam deposuissent denuntiationem, inde recederent, si isti Philippicas suas declamassent, silentium tenerent; at hic exactor spirat, clamat indefinenter vidictam. *Quæ, cùm loquendi non habeat usum, servare tamen nescit silentium.*

An non in seipsum crudelis sit, oportet, qui pro assequenda tam brevi ac turpi voluptate, qualis ex peccati fonte profluit, ad eò prolixum & molestum pœnitere in se suscipit? *Quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis?* liberè petit rescire Apostolus, quis sit fructus tot malorum residuus vobis, præter confusionem & pudorem? Infelix Christiana, quæ coram confessario tantùm semel horres ad eò confundi: quid lucraris, obsecro, celando, tegendo peccatum tuum? cui servit, pedibus calcare pretiosum Christi Jesu sanguinem, sacrilegè confitendo & communicando cum Juda? quid hæc dissimulatio prodest? sufficit, ut tu ipsa scias, & Deus cognoscat peccatum tuum, ad te centies solam & totam confundendam nocte ac die, imò per omnem vitæ decursum miserabiliter excruciamdam: *Arguet te malitia tua, &aversio tua increpabit te.* Opus non erit, vult Jeremias, præcone, qui te castigando, confundat, tuum tibi peccatum in faciem exprobrat: præstabit id propria tua malitia, disce ab experientia, monet idem Propheta: *Scito, & vide, quia malum & amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum, & non esse timorem mei apud te, dicit Dominus Deus exercituum.*

Quod si mala conscientia tam rigida est in officio accusatoris, quantò strictior & exactior erit in se suscipiens qualitatem Judicis: *Ipsa accusat, ipsa judicat.*

II.
Punctum.
S. Chrysoft.
conc. 1. de La-
zaro.

Explica mihi, de Divite Epulone loquitur D. Chry-
stomus, *istius conscientiam, & videbis velut in curia men-
tem ad thronum conscientiae consedisse regalem, & tanquam
Judicem consistentem.* Ubi non solum tanquam in Justitiae
camera occulta producuntur peccata, sed etiam condigna
poena & sententia justissima in peccantem pronuntian-
tur.

Postquam in nostro intellectu depinxit illa Deum,
nobis iratum, tormentis & suppliciis armatum, lateri no-
stro undequaque inhaerentem, adjungit, justum esse, ut poe-
nas Divinae Justitiae debitas exsolvamus. Si quandoque coe-
lum tonitruum murmure iram suam, quam intus coquit, ex-
teriorius prodat, mox peccatori, aures vellicando, in clamat:
cave tibi, caelestis haec bombardae Dei furore in tui vindi-
ctam jam est succensa, tuum petit demerere caput: memi-
nistin istius impietatis, discursus illius, qui plus Atheis-
mum, quam Christianismum sapiebat? jam agnosces
Deum esse, qui impios castiget: senties modo manum
Omnipotentis, cui haecenus illusisti. Milleni alii coele-
stibus flammis sunt absumpti, nequaquam adeo scelesti ac
Sacriligi, ac tu fuisti.

Grassatur in urbe quadam febris ardens, aut alia le-
thifera contagio, mox conscientia consuetos intentat ter-
rores; tu ne hanc litem securus evadere praesumis? vindi-
ctae tempus praeforibus est, experieris, quamprimum mi-
nas meas esse complendas.

Recensetur funestus casus viri subitanea morte ex-
tincti, aut alterius fatum quodpiam infaustum; conscien-
tia rursus cordis fundo fortiter in clamat: similia te ma-
nent fata, talis mortis te dudum exitisse reum, pronun-
tio, ob peccatum, quod optimè nosti; ii, de quibus sermo,
in comparatione tui merito haberi possunt innocentes.

Hoc

Hoc omnino est, quod nos olim discere voluit S. Ambrosius, dum dixit: *Conscientia offenditur, cum alius castigatur, & in alieno vulnere semper ipsa percutitur.*

Si contingat, ut Zelofus quispiam Ecclesiastes nativis coloribus ad vivum exprimat inferorum cruciatus, conscientia, quidquid majorem horrorem, metumve ingenerare valet, id omne in compendium seligit, quò efficacius peccatoris animum penetret, & perterreat; audisne, illum alloquitur, quæ tibi immineant tormenta propter hanc noxam, cujus te nunquam pœnituit; en mercedem, quam fuisti promeritus; id te non latet, brevi propriâ dicces experientiâ, istum concionatorem tibi vaticinatum esse.

Conceptus hic profuit è fonte Divinæ Sapientiæ: *Cum sit enim timida nequitia, dat testimonium condemnatio-* Sap 17. 10.
nis. Sicut perversa conscientia est sine gratia Dei & virtute, ita simul est sine securitate & confidentia animi, pro tunc etiam, quando Dei miseratio benignissimos suos oculos in salutem peccatoris deflectit, conscientia tamen non mitior mortis dictat decretum: *Dat testimonium condemnationis: semper enim præsumit seiva, perturbata conscientia.* Ibidem.
Nec solum condemnare nos audet, sed creaturis insuper inanimatis vitam, umbris vocem, muris, rupibus aliisque rebus sensum quodammodo communicat, ut nos condemnent. Hinc tot timores & terrores, uti advertit aureus Orator Chrysostomus: *Suo ipsius judicio damnatus parer, qui talis est, omnia; umbram, parietes, lapides ipsos vocem emittentes.*

Fingite vobis in animo maleficum diu jam carcere detentum, morti præterea adjudicatum, comparebit is mortuo quàm viventi similior: si mentem ipsius inspiciendi vobis

Job. 15. 22.

vobis tribueretur facultas, cerneretis ibi tristes patibuli, rotæ, aut alterius supplicii expressas ideas: videtur hic sibi jam concursum populi ad spectaculum suæ necis properantis, spectare, carnifices adesse credit, quoties carcerem aperiri, intrantes sibi propinquare, animadvertit. *Sonitus terroris semper in auribus* (impium, à propria conscientia, damnati) ait Job; iterum: *Non credit, quòd reverti possit de tenebris ad lucem; circumspèctans undique gladium.* Peccator iste sibi, nil audire, imaginatur, præter clamores mortis, & vocem Dei irati: nec cernere aliud, nisi fulminantem Justitiæ ejus machæram undique se persequentem, cui se per fugam subducere quærit: *Fugit impius nemine persequente.*

Prov. 28. 1.

Pulchrum hujus paradigma habemus in proto-parente & peccante Adamo, vix consciverat noxam cum ad arma jam inaudit clamari; hinc cum uxore sua sub arboris foliis se recondidit. Quid hoc, mi Adame, portendit; unde tam repentinus horror? quis tibi quidquam mali inferre præsumat, tibi unico Mundi Monarchæ, Supremo in terris Numinis Vicario, cui creaturæ omnes parent subjectæ? *Vocem Dei* audiivi, reponit ille. Quomodo, *vocem Dei*,? nunquid hæc est vox Creatoris tui, Patris tui, amabilissimi benefactoris tui, & istum timeas? Fortassis horrida tonitruum voce te invehendo, perculit, & cum echo peccati admissi aures Divinas perstrinxit, mox ad vindictam te provocavit, interitum utp. ingrato, rebellis servo intentavit? Nequaquam. Erat quippe vox querentis, & ad se allicientis: *Adam ubi es?* Num idcirco fugam meditari oportebat? cur timeas, cum nemo te condemnaret? Est quidem id verum, veruntamen conscientia jam tulit mortis sententiam; hinc metus, hinc fuga

Genes. 5. 9.

fuga à facie Dei in profundum abyssi, dummodò pateret, Ita olim de iis cecinit Victor Marius, cujus poëmata in Bibliotheca PP. inveniuntur:

-- -- -- *cuperent, si fortè pateret,*
Condere se barathro, usque adeò contermina pœna
Culpa sua est.

Silentio hîc præterire nequeo, quin ad clariùs com-
monstrandam veritatem istam, historiam quandam com-
munem in medium producam, cujus forrè nullam fecistis
singularem reflexionem, uti fecit S. Chrysostomus.

Balthasar summus Babyloniorum Monarcha, hæres
æquè vitiorum parentis sui Nabuchodonosor, ac sceptri,
vespere quodam assidebat mensæ in suo triclinio, Regio
luxu instructo, millenis imperii sui toparchis stipatus, an-
notavit Proph. Daniel: aures ejus demulcebant suavissi-
mæ voces, quæis junctæ concordabant variorum instru-
mentorum symphonix; os, palatum mirè exhilarabant
epulæ exquisitissimæ, vina delitiosissima, totum corpus sa-
ginabant omnes imaginariæ voluptates; sed ecce fune-
stam, quâ lætissima comœdia repentè in luctuosissimam
tragediam conversa est, catastrophem! Rex enim in spe-
ratò miraculosam in pariete manum advertit: *Apparue-* Daniel. 5. 5.
runt digiti, quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis. Ad primum prodigii aspectum
Rex in pallorem versus, terrore plenus obrigescere; cruor
in venis quasi glacie constringi, ipse extra se rapi, horri-
sonum edere clamorem; ad quem velut dato signo omnes
è mensa surgunt magnates, mox ingens exoritur tumultus,
quot quot aderant convivæ, propiùs Regem confi-
stunt, quem sic interpellant: Imperator invictissime, vi-
ve; unde tam vehemens, tamq; subitanea consternatio?
Dd vides

vides utique omnem Regiam fortissimis heroibus cinctam, qui simul ad pedes tuos proni, pro te moriendi, sunt avidissimi. Quæ ergo metuendi causa hîc subesse possit? Ah! emortua propemodùm voce ille dat responsi loco, Ah! res inaudita hæcenus! Vidi manum quandam.

Quomodo, quærit ulterius S. Chrysoströmus, si manum vidit, propterea tantoperè turbari debuit? quid manus potentissimo Regi in medio suorum procerum sinistri moveat, in suæ Monarchiæ Metropoli, cujus latus tantæ stipant custodiæ, selectus è militari nobilitate flos, numerosissimus in armis exercitus communit, ad arcendum Darium, ejusq; hostilem irruptionem paratus? quid si oculis ipsius objectus esset monstrôsæ vastitatis, ære, ferrôque armatus gigas, aut ingens, informe è styge spectrum convivantium cœtui se immiscuisset? at manus unica! imò non manus, sed umbra, apparentia duntaxat manûs.

Daniel. 5. 5.

Quasi manus hominis: quæ si saltem stricto acinace minitabunda, aut sanguine imbuta se præsentasset, aut ferrum in Regis sinum abdidisset: sed spectabatur nuda, solæ manus digitis calamum fragilem comprimens: *Quasi manus hominis scribentis*. Ergo umbratilis sola manus cum calamo prosternat, nimys terroribus correptum obruat mundi Regem longè potentissimum? plus sanè subvisionis istius schemate latuisse, oportuit. Opinio D. Chrysoströmi est, principem hunc penitus persuasisse sibi, quod re ipsa erat, manum in pariete eam ipsam mortis subsignasse sententiam, quam ejusdem cordis fundo impressisset conscientia: *Cùm sit enim timida nequitia, dat testimonium condemnationis*. Vultis jam Balthazaris animum eximere timoribus? sceleribus priùs ipsum exuatis, necesse est, ad promittendam securitatem nè allegeris
vigi-

Sap. 17. 10.

vigilantissimas custodias, potentissimos despotas, munitissima oppida; solam placate conscientiam: justificate impium, si valetis; & tremori, quo occupatur modò, generosus succedet animus, omnino imperterritus; *Justus* Prov. 28. I. *autem quasi leo confidens.*

Non miror, quòd Judæi in publicis precationibus suis sic orare soleant: *actiones terrorum*, peccata sc. *ne recorderis Domine.* Christiani admirandi potiùs, majorem habentes de peccati malignitate notitiam, item de odio, quo Deus illud execratur, ideoq; teneriorem, & magis sensibilem deberent habere conscientiam; Christiani, inquam, sibi imaginantes, quòd juxta proprium beneplacitum vitam suam conformare queant in præsentia judicis istius tam rigorosi, & reperire quietem ad pedes formidandi hujus tribunalis: *Putas prodesse tibi, te non habere conscientiam, cum conscientia quotidianum sentis perpetuumq; judicium.* Cogitas, ô excecate peccator, inclamat S. Ambrosius, quia invenis homines malitiâ tibi non difformes, plures deprehendis eorundem tecum delictorum reos, tuis insuper nequitiiis applaudentes; item, quia possides aurum, argentum, quibus testium ora obturare tuos corrumpere possis; vel, quia coram mundo potens, magnus suspiceris, credis, quòd captare quietem tibi liceat in medio enormium tuorum facinorum, eaque remansura impunita. *Tuta scelera esse possunt, secum non possunt.* Minimè opus est, ut ita loquar, ut Deus se hîc immisceat provocando contra te malignam fortunam: *Plus torquet opus malum, quàm mala fortuna.* Nescit crudeliorem tibi immittere lictorem ad te plectendum, nisi te ipsum: tu ipse eris, qui expedies tibi rotam, & qui in theatro fatalem exhibebis scenam à te sumpturus pœ-

nas pro peccatis tuis. Hoc tertium meum punctum est.

III.
Punctum.

Postquam ista conscientia officium testis in accusando, item judicis munus in condemnando explevit, deinde tortoris vices assumit in cruciando. *Accusat, judicat, cruciat.*

Perversa hæc conscientia, si SS. Doctoribus fideri adhibemus tot carnifices, quot cogitationes habet; sunt illorum manus instructæ flagris, cuspidibus, aculeis, quibus peccatorem dilaniant; discerpant; è plagis, quas infligunt, consequitur longa mortis tabes, & ipsa anima sepulchro vermibus pleno videtur similis, à quibus jugiter corroditur. *Videbis mentem tanquam judicem sedentem, & cogitationes loco carnificum adhibentem, in equuleo suspendentem, lateraq; conscientie unguis corrodentem, rectè observat S. Chrysostomus.*

S. Chryso-
st. Conc. I. de
Lazaro.

Ejusmodi pœnæ adeò sunt acutæ, & sensibiles, ut historiæ plures nobis enumerent, qui talem internam carnificinam ulterius tolerandi impotentes, ad inde se eximendos, se suspensio necârunt, alii pugione pectus aperiendo libertatem spiritûs quæsierunt, quidam se in abyssum præcipites egerunt: non deerant, qui ultronei se judicis tribunali sistentes ob patrata sua scelera decretoriæ sententiæ executionem postulârunt, eligentes potiùs, ut ipsimet sponte fatebantur, sub manibus carnificis oppetere mortem, quàm diutius has domesticarum Furiarum cruciatus sustinere. Tiberius, referente Suetonio, se à conscientia sua torqueri sentiens coactus est Divos invocare, ut in mortem tam dira supplicia convertere velint: *Dii me perdat, suspirabat ille, quem quotidie perire sentio.* Quidam nomine Flaccus apud Philonem idem confessus est eadem.

dem equuleo obnoxius : *Jam in horas pramior, multas
sustinens mortes ante ultimam.*

Oportet sanè mortem adedè lentam, supplicium esse longè acerbissimum, eoquòd vindex Deus id ad hibuerit ad vindicandi Caini fratricidium, eum non quidem morti adjudicando, sed vitæ usum concedendo, non tamen, alium, quàm cum perpetuo terrore, & remorsibus assiduis connexum, ipsum proprium sui carnificem constituens juxta annotationem S. Basilii Seleuciensis. *Ut percussorem suum timendo, quotidie pateretur, & ipse suus sine ulla intermissione sibi carnifex esset.*

En, quàm ad amussim huc quadret illud Dei in impium prolatum decretum apud Prophetam Ezechielem : *Et tu porta confusionem tuam.* Septuaginta vertunt : *porta tormentum tuum.* Ezech. 16, 52. Abi infelix, qui credideras, quòd tēmet elongando à summo bono, posses placidè, quietè vivere. Abi fili prodige, qui judicas, meliùs esse, inter extraneos quàm inter domesticos, & in paternis ædibus commorari ; ad te puniendum neminem alium, quàm te tibi ipsi immitto, & trado : *porta tormentum tuum*, tuam rotam, tuum tortorem, id est, perversam conscientiam tuam, ad lusum & comœdiam, ad lectum & mensam, ad publica & privata negotia tua, *porta tormentum tuum*. O Deus! quale istud foret supplicium, exclamat S. Chrysostomus, malefico, mortis reo, coram spectare continuo carnificem ad mensam tempore prandii & cœnæ, habere carnificem comitem in ambulatione, vel quacunq; actione, carnificem ad caput lecti, quando cubitum concedit. In tali, eoq; miserrimo statu infelix hæret peccator, asserit præfatus Doctor : *Peccator quasi carnificem circumgestat, se laniantem, & flagellantem perpetuò.*

Etiamsi tormentum istud, de quo loquimur, foras se non prodat, at eò intensius est malum, quò magis lateo absconditum, & interiora infestat. Credite mihi, dixit Gentilium aliquis, proprium est solis Diis, hoc supplicii genere mulctare: homines quippe ferire nequeunt, nisi externum solum corpus lædere possunt; Dii autem irritati fundum animæ penetrant, ipsum cor transverberant: *Deorum tela mentibus infiguntur.*

Rom. 2. 9.

Hoc ipsum meliùs docet Gentium Apostolus: *Tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum.* Verbis illis, *in animam*, exprimit differentiam inter afflictiones bonorum, & veras reprobòrum pœnas. Morbi, jacturæ divitiarum, cruces, equulei, & quidquid ingeniosa tyrannorum ferocia excogitare potest, sunt extra animam. Hinc non rarò contingit, quod expertus testatur Sanctus Paulus, ut in medio pœnarum exteriorum Sancti possideant in interiori cordis fundo gaudia, consolationes ineffabiles: *In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur.* Impii è contrario extrinsecus fruuntur pace, at intestinum fovent bellum. Quàmvis ipsi sequentes vestigia infamia Babylonis ad suaves lyrarum, fistularum sonos, & juxta instrumentorum Musicorum cadentiam descendant in infernum, prout Prophetarum aliquis prævidit; cor nihilominus circumferunt millenis anxietatum fluctibus agitato, animamque crudelium remorsuum laniatibus in frustra discerptam.

2. Cor. 4. 8.

Ideo non sine ratione magnus hic Apostolus ad declarandos internos peccatorum cruciatus utitur binis hisce verbis: *tribulatio & angustia*, concors hac in parte cum universa Scriptura: Job descripturus nobis peccatoris in Deum insolentiam & rebellionem: *Tetendit, ait, adversus*

Job. 15. 14.

versus

versus Deum manum suam, & contra Omnipotentem roboratus est. Idem subnectit, Deum ad suppressendum ejusmodi temerarium ausum validissimo occurrere exercitu in binas alias diviso sub regimine & auspiciis Conscientiæ: una pars illius vocatur *tribulatio*, altera *angustia*: *Terrebit eum tribulatio, & angustia vallabit eum sicut Regem,* Ibidem.
qui preparatur ad praelium. Quæcunque se conferat peccator, videbit, se undiquaque circumcingi invisibili illo Dei exercitu, testante id Davide propriâ experientiâ: *Tribulatio & angustia invenerunt me.* Psal. 118. 143.

Per *tribulationem* Spiritus Sanctus non solum intelligit bellum intestinum passionum nostrarum, turbas & seditiones has domesticas, de quibus heri mentionem fecimus; sed etiam timores mortis, horrores judiciorum Dei, phantasmata tristitia & afflictiva, quæ fluctuum instar maris irritati verberant, & reverberant cor malignum. *In quantam tribulationem deveni, & in quos fluctus tristitia!* I. Machab. 6. 11. clamabat Rex ille reprobus Antiochus. Sed quodnam te adeo infelicem reddit? *Nunc vero reminiscor malorum, quæ feci in Jerusalem:* quasi disceret; ah sentio acerbissimos remorsus conscientiæ, quæ exprobrat mihi scelera mea perpetrata. Ibidem.

Per *angustias* dantur nobis intelligi tædia, tristitiæ, quæ cor impij dissecant, tali modo, ut cum is reflectat se supra perversam suam vitam, seipsum sufferre nequeat. Veluti leprosus horridam & purulentam corporis sui infectionem contuens, libenter turpes carnis suæ exuvias deponeret; sic inveteratus peccator dissolutiones suæ juventutis, injustitias adultæ & virilis ætatis, avaritias suæ senectutis perpendens, contemptus in Deum, sua scandala,

Psal. 56. 5.

Job 7. 14.

dala, perfidias, fraudes in proximum commissas, uno verbo, isthoc putidum & abominandum ulcus, unde profluunt omnes vitiorum sordes, perspicuus, seipsum execratur, angustiis tam amarulentis obruitur, ut vivere ipsi displiceat. Unde frequenter oriuntur salutis propriae desperatae cogitationes: se respicit, & recenset jam inter damnatos, noctu infestatur ab horribicis insomniis: *Dormivi conturbatus*, fatetur David post admissum suum scelus: & Jobi querelae sunt: *Terrebris me per somnia, & per visiones horrore concuties.* Quod denique malorum omnium apex & coronis est, quod peccator agnoscat, suas miseriae aliarum more in morte cum vita minimè finiendas, sed potius revereatur augendas. *Atque eadem metuit, magis haec ne in morte gravescant.*

An non merito deplorandus est talis status? nonne fateri oportet, in se crudelem existere eum, qui peccatum comittit?

Nec vobis persuadeatis, enervari tot tantaque argumenta, si dicatis, non omnes peccatores tanto cum rigore exceptos esse. Non dissentio, non omnes reprobos ejusmodi syntereses & remorsus experiri at hocipso sunt longè deterioris conditionis: *O te miserum, si haec sentis, miseriorem, si non sentis!*

Qui flagellum sentiunt, nec inde meliorantur, sicut dixi, miserabiles sunt judicandi, at ii, qui illud non sustinent, nec sentiunt, miserabiliores adhuc censendi, prout videbimus, quando probaturi sumus, statum insensibilitatis conscientiae esse malorum omnium summam, & characterem haud obscurum aeternae reprobationis. Unde sequitur, ut vivat peccator, debeat, secum statuere jam con-

con-

condemnati instar vivere, sive suffocando importunos conscientia suæ clamores per enormia flagitia, sive tolerando tormenta & remorsus interiores, quos vobis representavi.

Discamus ergo hodie viam illam, quæ tam anxie inquisita, nec tamen cognita ab impiis, viam sc. pacis & veræ quietis: *Contritio & infelicitas in viis eorum*, Psal. 13. 3. & *viam pacis non cognoverunt.* Nè autem decipamur, audiamus ex oraculo Regii Prophetæ & Apostolorum, 1. Pet. 3. 10. Principis Petri viam rectam: *Qui vult dies videre bonos*, Psal. 36. 27. viam in præsentī vita incedere pacis & solidæ lætitiæ? Ecce viam: *Declina à malo, & fac bonum.* Vitium fuge & detestare, ama & amplectere virtutem.

Ut observemus, petit à nobis Sanctus Augustinus, illum Psalmistæ locum; ubi *Justitia & Pax osculate sunt*, Psal. 84. 11. osculo se invicem copulârunt. Inde colligi docet idem S. Pater, justitiam & pacem esse amicas intimè sibi conjunctas, & à se mutuò inseparabiles, unam alterius reciproce procurare utilitatem: *Dua amicae sunt, tu fortè unam vis, & alteram non facis*; amas pacem, contemnis justitiam, id est, innocentiam ac virtutem. Scias, velim, monet præfatus Doctor, quòd pax locum apud te invenire minimè possit.

Quare litigas cum justitia? si amicam pacis non amaveris, non amabit te ipsa pax, nec veniet ad te. Ecce justitia, pergit Sanctus Augustinus, *dicit, nè freris, & non*
Ee audis:

audis: nè adulteres, & non vis audire. Arciffimum, intercedit inter utramque amicitix vinculum, unius fi duntaxat consortium horres, utraque te horrebit ut communem suum hostem.

Inimicus es amica mea, dicit tibi pax, quid me quaeris? quàm parum lux & tenebræ conveniunt, tam parum ego (sic Deo ordinante) cum impietate confistere possum. *Non est pax impiis, dicit Dominus.* Isa, 48. 22.

Permittite ergo prædicatori, ut is gladium Verbi Divini arripiat, perforet, & aperiat secreta vestra ulcera, quæ malignas has interiores febres in vobis procurârunt. Tantum ei indulgeatis, nè à vobis prius discedat, quàm bonum illud mala fide acquisitum, cum quiete vestra incompatible ædibus vestris proscripseritis; conscientia quippe vestra os non claudet, clamores suos non continebit, antequàm illud legitimo domino restitueritis. Concedite tantum zelosi Confessarii vestri charitati, ut ipsi liceat spinam è fibris pectoris vestri extrahere, quæ tanto tempore vos, tamque acriter pungendo, afflixit: id est, peccatum istud occultum, quod à vobis commissum, at in confessione nunquam detectum, vel cujus circumstantiæ speciem mutantem, silentio suppressæ, confessionem reddidère sacrilegam.

Ah! nimium est, confusionem, accusationes & carnificinam hujus conscientix tolerare. Exaudite tandem

tandem clamores ejusquàm velocissimè, & vocem Dei per illam vos alloquentis.

Et vos animæ innocentes, nè falsa apparentia, nève externa species peccati fallax vobis imponat; conservate per integritatem morum vestrorum tranquillitatem bonæ conscientia, quæ testimonio Divini Spiritûs est *quasi jure convivium*, & prægustus quidam deliciarum, quas in cœlorum regno Divinus Sponsus vester æternùm præparabit diligentibus se. Amen.

PROV. 15, 15.

